

Møte fredag den 14. desember 2012 kl. 9

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 33):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (Lovvedtak 32 (2012–2013), jf. Innst. 145 L (2012–2013) og Prop. 49 L (2012–2013))
2. Innstilling fra finanskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2013 vedrørende rammeområde 20 Finansadministrasjon mv., garantier under Finansdepartementet, statsbudsjettets 90-poster, kapitlene som gjelder overføring til og fra Statens pensjonsfond utland mv. (Innst. 5 S (2012–2013), jf. Prop. 1 S (2012–2013) og Prop. 1 S Tillegg 3 (2012–2013))
3. Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til kommunal- og regionalministeren:

«I juni 2007 la regjeringen fram hovedstadsmeldingen «Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion», som ble behandlet i Stortinget mars 2008. Den markerte at regjeringen ser en velfungerende hovedstad som avgjørende for hele landet, og aktivt vil engasjere seg for å bidra til integrering, trygghet, nyskaping, boligbygging, kollektivtrafikk og utjamning av levekår. Regjeringen varslet forsterket Groruddalen-satsing, ny områdesatsing i Søndre Nordstrand bydel, gratis kjernetid i barnehager med stor innvandrerandel, egne midler til skoler med mange minoritetsspråklige, nye regler for lokalisering av statlige virksomheter, bruk av fristilt statlig eiendom til velferdsformål osv. Dette handler om store oppgaver som vil ta tid og krever bredt samarbeid med Oslo kommune.

Hvordan vurderer statsråden resultatene etter fire års arbeid med gjennomføring av hovedstadsmeldingen, og hvordan vil regjeringen følge opp?»
4. Interpellasjon fra representanten Ine M. Eriksen Sør-eide til forsvarsministeren:

«Norske myndigheter har et ansvar for å følge opp soldater både før, under og etter tjeneste. Et enstemmig storting har stilt seg bak mange tiltak de senere årene, noe som har bidratt til å bedre situasjonen for skadde veteraner som har vært ute i internasjonale operasjoner på vegne av Norge. Likevel gjenstår mye: Mange skadde veteraner opplever ofte møtet med det sivile hjelpeapparatet, som Nav, Statens pensjonskasse og helsevesenet, som svært vanskelig. Veteranene opplever at det mangler kompetanse om hva de har vært utsatt for. Fortsatt er det ikke lik erstatning for lik skade, og erstatningsordninger oppfattes som uoversiktlige og urettferdige. For få punkter i handlingsplan for veteraner «I tjeneste for Norge» fra 2011, er gjennomført.

Hva vil statsråden gjøre for å rette opp disse manglene i veteranpolitikken?»
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2012 under Forsvarsdepartementet (Innst. 157 S (2012–2013), jf. Prop. 28 S (2012–2013))
6. Referat

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordens § 57 første ledd og foretar votering etter at sak nr. 1 er ferdigbehandlet, og deretter samlet votering etter sakene nr. 2–5 ved slutten av dagens møte.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag – og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [09:02:44]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (Lovvedtak 32 (2012–2013), jf. Innst. 145 L (2012–2013) og Prop. 49 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overenstemmelse med Grunnloven.

Presidenten kan fortelle at grunnen til at vi gjør dette, er at loven skal sanksjoneres i dag – og da rakk vi det før Kongen i statsråd.

Sak nr. 2 [09:03:31]

Innstilling fra finanskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2013 vedrørende rammeområde 20 Finansadministrasjon mv., garantier under Finansdepartementet, statsbudsjettets 90-poster, kapitlene som gjelder overføring til og fra Statens pensjonsfond utland mv. (Innst. 5 S (2012–2013), jf. Prop. 1 S (2012–2013) og Prop. 1 S Tillegg 3 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra komiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [09:04:41] (fungerende leder og ordfører for saken): Vi skal diskutere rammeområde 20 under finansadministrasjonen, der man ser på Finansdepartementet og statsbudsjettets 90-poster, og kapitlene som gjelder Statens pensjonsfond utland. Akkurat det

siste, med 90-postene, er jo litt interessant, for her kan det bevilges mye penger som ikke omfattes av handlingsregelen, og som brukes gjennom ulike selskaper, men vi kan la den debatten ligge i dag.

Finansdepartementet sier at deres prioriterte oppgave i 2013 vil være å arbeide med forvaltningen av Statens pensjonsfond, arbeide med regelverk på finansmarkedsområdet, økt etterlevelse og innsats mot skatte- og avgiftsunndragelser og annen økonomisk kriminalitet, arbeid med bærekraftig utvikling og klima, og en ny felles ordning for arbeidsgivernes innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. Det er områder som finanskomiteen stiller seg bak og støtter.

Men for Fremskrittspartiets del vil jeg si at selv om dette er viktige ting, må man fra regjeringens side – i størst mulig grad – ha norsk næringslivs og norske bankers konkurranse situasjon i mente når man gjør endringer i regelverk. På samme måte som når man bekjemper økonomisk kriminalitet, må man ikke lage så rigide system at selv ærlige sjeler nærmest kriminaliseres. Men jeg stoler på at det blir hensyntatt av finansministeren.

Det er ikke grunnlag for mye polemikk om ulike standpunkt her, mye av dette har vært diskutert i andre fagkomiteer allerede, men fra Fremskrittspartiets side vil jeg nevne et par ting som jeg synes er litt besynderlig, om ikke annet.

Det ene er at på dette området blir det bevilget penger til både å kjøpe og selge klimakvoter. Det er litt rart at regjeringen skal kjøpe 19 millioner kvoter og selge 35 millioner kvoter, og der en statssekretær i Finansdepartementet konkluderer med at Norge må kjøpe kvoter. Det kan jeg ikke se noe poeng i, i og med at vi er netto selger. Det må være andre årsaker til at man velger å gjøre dette. Det kan selvsagt regjeringen argumentere for. Jeg synes det er veldig riktig, spesielt det Venstre tar opp, at hvis man ønsker å kutte CO₂-utslippene raskest mulig, er det å makulere kvotene faktisk et bedre virkemiddel enn å selge kvoter – hvis man ønsker kjenne utslippskutt.

Opposisjonen fremmer forslag om kapitalinnskudd i et u-landsfond, altså at man dedikerer en liten andel av oljefondet til å investere i finansmarkedene i fattige land. Det tror jeg er et godt forslag som vil bidra til at oljefondet styrker utviklingen for å utvikle næringsliv i de fattige landene. Jeg skulle ønske at også regjeringspartiene ville vurdere det i sterkere grad.

Det er et paradoks at regjeringen i fjor avvirket Forskningsfondet, i år avviker man Kulturminnefondet, og man sier at den måten å finansiere viktige tiltak på ikke er i tråd med fondsmodellen, der man altså er avhengig av obligasjonsrentene, men samtidig velger man å opprette et klimatilskottsfond basert på akkurat de samme premisene – som da altså ikke er gode nok for kulturminner og forskning. Det virker ikke rimelig, med mindre man forsøker å lure miljøbevegelsen til å tro at man satser mye, men egentlig slipper unna ved å bruke lite. Jeg skulle gjerne hørt finansministeren forklare hvorfor fondsløsninger fungerer på noe, men er helt uegnet til andre ting.

Når det gjelder kapittel 2800, om Statens pensjonsfond utland, post 50, overføringer til fondet, som jo er der de

store pengene går, er det jo en kuriositet at regjeringen har sagt at i utgangspunktet skal alle inntekter fra oljesektoren inn i fondet, men man har altså opprettet et NOx-fond, som gjør at det kommer oljepenger direkte inn i norsk økonomi uten å gå via oljefondet. Det er jo faktisk et brudd med handlingsregelen, og handlingsregelen har jo denne regjeringen selv innført. Så det hadde vært interessant om finansministeren også kunne kommentere det.

Fremskrittspartiet foreslår at det skal opprettes to statlige selskap, ett for veiinvesteringer og ett for jernbaneinvesteringer. Dette er i tråd med anbefalinger fra Sigbjørn Johnsen – før han ble finansminister, riktignok. Det er veldig gledelig å se at opposisjonen begynner å tenke likt her. Venstre har et lignende fond, og også Kristelig Folkeparti. Det er viktig at man får en større og bedre helhetlig tilnærming til utbygging av viktig infrastruktur i Norge. Denne regjeringen støtter altså at man skal gjøre det når det gjelder kraft, når det gjelder strømmett, og når det gjelder oljeinvesteringer. Jeg synes også man skulle sett på viktig infrastruktur, som vei og jernbane, innenfor de samme rammene – ikke for å lure budsjettssystemet, men for faktisk å gjøre det på en bedre måte og få mer vei igjen for pengene. Derfor foreslår vi dette og håper at det kan bli en realitet om få år – vi vet at andre også ser på det på samme måten.

Herved tar jeg opp de forslagene som Fremskrittspartiet står alene om og de vi er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Gunvor Eldegard (A) [09:10:02]: Me diskuterte jo i 15 timar i finansdebatten, så eg hadde eigentleg ikkje tenkt å seia veldig mykje under denne saka, men eg har lyst til å kommentera ei lita endring me har gjort i innstillinga, og som me har vorte einige om undervegs. Det gjeld det som står i Innst. 12 S om studiestøtte til førsteåret ved lærestader av høg kvalitet i ikkje-vestlege land. I fjor opna regjeringa for at Lånekassa kan gje støtte til førsteåret på bachelor ved utvalde lærestader av særleg høg kvalitet i BRIC-landa – Brasil, Russland, India og Kina. Ein naturleg konsekvens av dette er at det vert opna for støtte til førsteåret på bachelorgradar ved lærestader av høg kvalitet i andre ikkje-vestlege land. Me ser dette som viktig, både av næringspolitiske og samfunnspolitiske grunnar. Dei aktuelle landa me tar med i år, er Sør-Korea, Argentina, Chile, Mexico og Japan. Difor aukar me kap. 2410 post 90 med 658 000 kr. Elles vil eg visa til våre kommentarar i finansdebatten.

Jan Tore Sanner (H) [09:11:42]: La meg også starte med å henvise til finansdebatten og Høyres innlegg der. Vi har kun merknader til noen få punkter i denne innstillingen. Det første er at Høyre – i likhet med tidligere år – ønsker å opprettholde forskningsfond og foreslår opprettelse av et vedlikeholdsfond for infrastruktur. Den viktigste grunnen til det knytter seg til den enigheten som var da handlingsregelen ble innført, nemlig at oljepengene og veksten i bruken av oljepenger skulle brukes til å

bygge opp under den langsiktige vekstevnen i norsk økonomi, gjennom investeringer i forskning, kompetanse, infrastruktur og vekstfremmende skattereduksjoner. Når vi ser at regjeringen i økende grad går bort fra den forpliktelsen, mener vi det er nødvendig å forsterke bindingen gjennom fondskonstruksjoner, og vi ønsker da å øremerke det innenfor Statens pensjonsfond utland.

Derneft foreslår Høyre også opprettelse av et mobilt skattekontor. Bakgrunnen for det er særlig å lette situasjonen for distriktsarbeidsplasser, reiselivsindustrien og andre bedrifter som har behov for sesongarbeidskraft, hvor vi vet at mange av dem som er i Norge for å jobbe i en kortere periode, må bruke mye tid på å få ordnet sine saker i forhold til skattemyndighetene. Vi ønsker et mobilt skattekontor som kan reise ut til der det er mye sesongarbeidskraft, istedenfor at arbeidskraften skal bruke tid på å reise til skattekontoret.

Det tredje er at Høyre også i år ønsker en styrking av Finanstilsynet utover regjeringens forslag. Vi mener det er viktig at vi har et kompetent og sterkt finanstilsyn i de urolige tidene som har vært i finansmarkedet.

Til slutt vil jeg si at jeg er glad for at regjeringen øker satsingen på utenlandsstudenter, men det må være lov å si at det ikke er spesielt imponerende å sette av 658 000 kr ekstra på et helt år. Det tilsvarer vel omtrent ti utenlandsstudenter. Det gir ikke det store løftet med tanke på internasjonalisering av utdanningen. Høyre foreslår 20 mill. kr ekstra for å kunne løfte internasjonaliseringen og gjøre det mulig for flere norske studenter å studere i utlandet, både i de land som representanten Eldegard viste til, og også i BRIC-landene – Brasil, Russland, India og Kina. Vi mener at det i et langsiktig perspektiv er nødvendig å styrke internasjonaliseringen i utdannings- og forskningssektoren, men da er det behov for et betydelig større løft enn det regjeringen legger opp til i denne omgang, selv om det er et lite skritt i riktig retning. Med dette tar jeg opp vårt forslag nr. 8 og forslag nr. 3, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Jan Tore Sanner har tatt opp de forslagene han refererte til.

Hans Olav Syversen (KrF) [09:15:17]: Det skal ikke bli noen repetisjon av finansdebatten fra min side heller, bare noen få bemerkninger.

Først: Vi er veldig glad for at opposisjonen er samlet om å foreslå et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland i fattige land og gjennom det også styrke bærekraftige bedrifter i disse. Her kombinerer vi gode investeringer med utvikling i de fattigste landene. Jeg skulle jo tro at det også var noe de rød-grønne hadde et syn for, men jeg er desto gladere for at opposisjonen står samlet i dette.

Ellers har det vært nevnt at det er litt ulike meninger knyttet til fondsstruktur og om fond er en god måte å sette av penger på til ulike tiltak innenfor budsjettet. Vi skulle ønske et styrket kulturminnefond, og det foreslår vi også i et forslag vi skal votere over senere i dag. Både infrastrukturfond, klimafond og forskningsfond har vært nevnt, så

jeg bare henviser til våre merknader og forslag i de ulike komiteene knyttet til det.

Avslutningsvis merker jeg meg at Ludvig Holbergs minnefond – som ble opprettet i 2003 – nå skal nedlegges. Men det står i hvert fall i proposisjonen: «Formålet med løyvinga blir uendra.» Jeg regner med at noe av det betyr at man fortsatt skal finne ut av hvorfor Jeppe drikker, og det tror jeg man fortsatt har behov for å finne ut av. Med dette tar jeg opp vårt forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Borghild Tenden (V) [09:17:22]: Denne uken har jeg deltatt både i debatten om miljø- og energikomiteens budsjett og næringskomiteens budsjett. Felles for begge debattene er at mange av regjeringspartienes representanter har fremhevet det kommende fondet for miljø- og klimatiltak i industrien som svært positivt og viktig. Det kan man gjerne gjøre, men dette fondet er altså basert på en forutsigbarhet og en avkastning som, ifølge de samme partiene, er så dårlig at man avvirket Forskningsfondet i fjor og foreslår å avvikle Kulturminnefondet nå, som også representanten Ketil Solvik-Olsen var inne på.

Det er i det store og hele vanskelig å skjønne hva regjeringspartiene mener om og med fond i statsbudsjettet. Venstre har flere ganger utfordret regjeringen på dette punktet; senest Trine Skei Grande, som utfordret statsministeren i finansdebatten. Til dette svarte statsministeren:

«Jeg tror vi skal ha et pragmatisk forhold til fond ... Grunnen til at mange bl.a. innen forskningsmiljøene selv var skeptiske til Forskningsfondet, var at de så at man beregnet hvor mye penger man kunne bruke avhengig av hvordan det gikk med rentene, og når renten gikk ned, kunne man bruke mindre av Forskningsfondet.»

Hele poenget med et fond er jo at det er avkastningen som skal brukes, og at den går ned med lave renter kan ikke komme som noen overraskelse. Det er derfor fortsatt ulogisk at det opprettes et nytt fond, og at det tilføres ny kapital på hele 10 mrd. kr til et eksisterende fond – fornybarfondet – mens Kulturminnefondet avvikles. Det mangler rett og slett – slik Venstre ser det – en enhetlig og konsekvent linje.

Venstre mener fond er et velegnet virkemiddel. Vi foreslår derfor å videreføre og styrke Kulturminnefondet med 200 mill. kr, og vi foreslår å styrke fornybarfondet med ytterligere 5 mrd. kr for å kunne utløse flere investeringer.

Venstre vil at all transportvekst i og mellom de største byene i Sør-Norge i fremtiden skal skje med jernbane og kollektivtrafikk. Skal vi få til dette, er det helt avgjørende at dobbeltsporet fra Oslo til Halden, Skien og Lillehammer og banebygging rundt de største byene er første etappe i et moderne jernbanenett mellom landsdelene i Norge. For å realisere de store infrastrukturprosjektene er det behov for nye måter å planlegge, finansiere og gjennomføre utbygging på. Ved å organisere utbyggingen riktig kan vi få mer ut per investerte krone. Det gir økonomiske besparel-

ser, bedre fremdrift og større sannsynlighet for fullføring innenfor tidsrammen.

Venstre foreslår derfor at det etableres en prosjektorganisasjon i form av et statlig utbyggingsselskap med helhetlig ansvar for planlegging og fullføring av intercityprosjektet. Dette selskapet bør få mulighet til å ta opp lån og/eller eventuelt utstede obligasjoner garantert av staten. Utbyggingsselskapet bør ha forpliktende milepæler for fullføring av ulike planprosesser og utbygging og utstyres med de nødvendige ressursene for å kunne overholde fristene. Slik kan vi klare å ferdigstille intercity innen 2025.

Venstre foreslår videre å indeksregulere studiestøtten fra 2005, opprette 2 000 flere studieplasser, innføre 11 måneders studiestøtte og innføre studiestøtte til såkalt freshman-år i USA.

Venstre foreslår også i innstillingen å øke Husbankens låneramme med 2 mrd. kr for å gi flere med lav inntekt mulighet til å kjøpe egen bolig.

Venstre mener videre at det er viktig med gode rammevilkår for alle deler av næringslivet, kombinert med en målrettet innsats for å sikre underveksten av ufødte bedrifter og utvikle flere og bedre kunnskapsbedrifter. Det offentlige virkemiddelapparatet må i sterkere grad stimulere til omstilling og nyskaping. Venstre foreslår derfor å øke den landsdekkende innovasjonslæneordningen med 250 mill. kr.

Venstre er spesielt opptatt av å satse på det miljø- og klimavennlige næringslivet. Et viktig virkemiddel i en slik satsing er Venstres forslag om å opprette et nytt statlig investeringselskap, Klimatek, som har som formål å investere i klimateknologi, klimagründere og miljøvennlig omstilling. På sikt mener Venstre at Klimatek også bør overta Investinors portefølje og investeringsstrategi når det gjelder områdene energi og miljø og forvaltningen av miljøteknologiordningen innenfor Innovasjon Norge. Slik kan man få en forsterket og samordnet innsats når det gjelder miljø- og klimateknologi.

Jeg tar til slutt opp Venstres forslag i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Borghild Tenden tatt opp det forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [09:22:11]

Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til kommunal- og regionalministeren:

«I juni 2007 la regjeringen fram hovedstadsmeldingen «Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion», som ble behandlet i Stortinget mars 2008. Den markerte at regjeringen ser en velfungerende hovedstad som avgjørende for hele landet, og aktivt vil engasjere seg for å bidra til integrering, trygghet, nyskaping, boligbygging, kollektivtrafikk og utjamning av levekår. Regjeringen varslet forsterket Groruddalen-satsing, ny områdesatsing i Søndre Nordstrand bydel, gratis kjernetid i barnehager med stor innvandrerandel, egne midler til skoler med mange minoritetsspråklige, nye regler for lokalisering av statlige virk-

somheter, bruk av fristilt statlig eiendom til velferdsformål osv. Dette handler om store oppgaver som vil ta tid og krever bredt samarbeid med Oslo kommune.

Hvordan vurderer statsråden resultatene etter fire års arbeid med gjennomføring av hovedstadsmeldingen, og hvordan vil regjeringen følge opp?»

Jan Böhler (A) [09:23:25]: En diskusjon om hovedstaden kan dreie seg om svært mye. Jeg vil avgrense innlegget mitt til en drøfting av noen av hovedtemaene i hovedstadsmeldingen – der det ble lansert nye tiltak – og i denne omgang ikke ta opp f.eks. sykehusstruktur, museumska-baler eller velkjente diskusjoner som tiggedebatt, sexkjøpslov eller politidekning.

Utgangspunktet for hovedstadsmeldingen er at Norge trenger en velfungerende og sterk hovedstad og hovedstadsregion. Det innebærer at vi ikke ser det som et problem at hovedstaden vokser med tanke på folketall, mangfold, arbeidsplasser og mye annet – det gir derimot en mulighet for hele landet til å få et hovedstadsområde som kan gi hele Norge en sterkere og bedre plass i Europa og i det globale samfunnet. Vi trenger altså ikke en politikk for å redusere veksten i hovedstadsområdet, men for å legge til rette for det som i meldingen kalles bærekraftig utvikling, med bedre miljø, mindre sosiale forskjeller, bedre inkludering og bygging av kunnskapssamfunnet.

Den store veksten i hovedstaden uttrykkes ved at Oslo i fjor fikk over 14 000 flere innbyggere. Det ligger an til at veksten vil fortsette med 14 000–15 000 i året framover. Da vil Oslo ha rundt 900 000 innbyggere i 2030 og vil bli en millionby ikke så lenge etter 2035.

Særpreg ved utviklingen i Oslo er at vi har fått en yngre befolkning – det er 7 personer i alderen 16–66 år per person over 67 år, mot 4,7 i landet ellers – vi har fått et utdanningsnivå i Oslo og Oslo-regionen som er nær det høyeste i hele verden, og vi har stor skaperevne når det gjelder etablering av nye bedrifter, med 10 400 nyetableringer i 2011. Vi har også et særpreg som går ut på at innen 2040 vil, ifølge Statistisk sentralbyrå, over halvparten av innbyggerne i Oslo ha innvandrerbakgrunn, mot 30 pst. i dag.

Og for ikke å glemme veksten i Akershus, som også må ses som en del av et sammenhengende hovedstadsområde: Der økte folketallet med 11 000 innbyggere i fjor, og man vil nærme seg 800 000 rundt 2030. Det vil si at Oslo og Akershus, med dagens utvikling, vil kunne få 2 millioner innbyggere fram mot 2040. Til sammen øker vi allerede med over 25 000 innbyggere i året, noe som tilsvarer en del norske byer, og som er rundt halvparten av landets samlede vekst.

I disse tallene om vekst ligger også en del av de store utfordringene, nemlig behovet for boliger, det å finne løsninger på integreringsproblemene, bruken av kunnskapsressursene våre og trafikk og miljø.

Når det gjelder det siste, vil jeg nevne at hvis transportmiddelfordelingen fortsetter som i dag, vil det i 2030 hver dag være en halv million flere biler på veiene enn i dagens situasjon, ifølge en rapport fra Urbanet Analyse om transportbehovet. Vi ser allerede i dag at grenseverdiene når

det gjelder luftforurensning, brytes flere ganger i løpet av vinteren rundt omkring i Oslo.

Den andre hovedutfordringen ligger i boligsituasjonen. Hvis vi går ut fra at det i dag er 1,94 personer per bolig i Oslo, kan man anslå at når Oslo blir en millionby en gang etter 2035, vil behovet for boliger ligge på rundt 180 000. Til sammenligning ligger antallet ferdigregulerte tomter for nye boliger i dag på rundt 20 000 i året framover. Legger man til Akershus' behov når man får et hovedstadsområde Akershus–Oslo med nærmere 2 millioner innbyggere, vil behovet for nye boliger kunne ligge på oppimot 300 000 fram mot 2040. Akershus' fordel er at man der bor elleve ganger mindre tett enn Oslos befolkning, når man ikke regner med Marka.

Da kommer vi til det mandatet som allerede lå til grunn da Gabrielsen-utvalget ble nedsatt i 1965, Koren-utvalget i 1972, Christiansen-utvalget i 1992 og Hovedstadsutvalget i 1997, nemlig at alle har vært enige om at Oslo–Akershus må ses som et sammenhengende område hvor oppgavene må løses på en helhetlig måte, og hvor man trenger reformer i inndelingen i fylker og kommuner for å få det til. Dette ble tatt tak i i hovedstadsmeldingen, og regjeringen la fram fire alternative styringsmodeller. Det var to typer regionmodeller, en modell med et særorgan for Oslo-regionen og en med pålagt plansamarbeid.

Men gjennom en ny stortingsmelding, St.meld. nr. 12 for 2006–2007, og en prosess inn i 2008, endte det opp med – etter 50 år med diskusjoner om reform i hovedstadsområdet, og mens det hele tiden har vært bred enighet om at man trenger nye redskaper for helhetlig planlegging – at man fortsatt ikke sitter med det columbi egg som kunne vært løsningen. Samtidig har begrunnelsene for, og behovet for, å finne felles løsninger på de store utviklingsproblemene og utfordringene, tårnet seg opp i løpet av disse 50 årene. Jeg kan bare vise til det jeg har sagt om situasjonen når det gjelder kollektivtrafikk, miljø, boliger, næringsarealer osv.

Nå bør regjeringen og vi folkevalgte i storting, bystyre, fylkesting og kommuner sette oss ned og finne ut hvorfor alle disse forsøkene på å finne en løsning på hvordan vi skal få en ny organisering i Oslo-området, ikke har ført fram i løpet av 50 år. Hva skal til for å løse floken? Antakelig handler det om å finne ut hva det har stått på i de ulike fasene, og om å kunne spesialsy noen løsninger med særlovgivning for å løse de problemene hvor man ikke har greid å skjære gjennom. Det gjelder f.eks. at Oslo bystyre har fordeler av å kombinere en del kommunale/fylkeskommunale oppgaver, og at man ikke trenger å legge det som ikke er grenseoverskridende oppgaver, inn i en ny organisering.

Men først og fremst er det enighet om å ivareta behovet for felles planlegging når det gjelder arealer til bolig/næring, og når det gjelder transport/kollektivtrafikk osv. Det er ikke viktig for meg hva man kaller det, bare det fungerer. Men i dag fungerer det altså ikke godt nok. Det viser den prekære boligsituasjonen og behovene framover, det viser også trafikksituasjonen, og det viser forhandlingene om f.eks. Oslopakke 3, der man er flinke til å inngå kompromisser, men der det blir så mange kryssende hensyn

som må ivaretas i alle retninger, at viljen til å gjennomføre en omlegging i retning kollektivtrafikk og miljø ikke blir klar nok. Det viser seg bl.a. i den – foreløpig – veldig forsiktige satsingen på det aller viktigste prosjektet i Oslo-området når det gjelder kollektivtrafikk og miljø, nemlig en ny T-banetunnel gjennom sentrum for å kunne øke kapasiteten i kollektivtrafikken. Her er det i første omgang bare lagt inn 500 mill. kr til en utredning i 2017, mens behovet for å ha en ferdig T-banetunnel gjennom sentrum innen 2025 er prekært for å unngå store problemer med utviklingen av kollektivtrafikken.

Jeg mener det aller viktigste regjeringen nå kan gjøre for å følge opp hovedstadsmeldingen, er å ta et initiativ, engasjere seg på en alvorlig, grunnleggende måte for å se på hva som har gått galt i disse prosessene fram til nå, og skape en ny organisering, nye redskaper for å løse utfordringene rundt bolig- og næringsarealer og transport i årene framover. Hvis man greier å løse boligutfordringen på en bedre måte i framtiden, vil man også legge grunnlaget for å løse integreringsproblemene. For det er i trangbodde, lite attraktive boområder med ensidig sosial sammensetning at det oppstår flest integreringsproblemer. Man har satset på å gjøre noe med dette – gjennom Groruddalen-satsingen, gjennom Oslo Sør-satsingen i Søndre Nordstrand, bl.a. ved å legge inn virkemidler for å utvikle nærmiljøene, utvikle muligheter til å satse på opprustning av omgivelsene i bo-rettslag og i bydeler og innføre ordninger med miljøvaktmestere, som man har kommet kort på vei med, men man har startet på dette. Den satsingen ble lansert sammen med hovedstadsmeldingen. Det ble avtalt mellom Oslo kommune og staten at denne satsingen skulle gå fram til 2017, men vi ser nå at det er et stort behov for å gå videre, og at mye positivt er kommet i gang, slik som gratis kjernetid i barnehagene, der ungene – viser det seg når de begynner på skolen – er blitt langt bedre i norsk, de hevder seg bedre. Men det er klart at slike prosesser trenger mye tid – de må virke «over lang tid», som det står i hovedstadsmeldingen, og derfor vil jeg oppfordre regjeringen til å ta initiativ overfor Oslo kommune om å utvide disse områdesatsingene til å vare i ti år til.

Hvis jeg skal si noen stikkord til slutt om hva som er det aller viktigste at regjeringen nå tar tak i for å løse hovedstadsutfordringene framover, er det ny organisering, ti nye år for områdesatsingene og å skape et grunnlag for at hovedstaden kan utvikle seg til en velfungerende hovedstad for hele Norge.

Statsråd Liv Signe Navarsete [09:34:01]: Eg vil takke interpellanten for at han tek opp spørsmålet om resultat og oppfølging av hovudstadsmeldinga. Ein velfungerande hovudstad er viktig for dei som bur i Oslo, men òg avgjerande for heile landet. Oslo er ein viktig by for handel, tenester og hovudkontor for næringslivet, som heile landet har nytte av. I eit moderne kunnskapssamfunn er hovudstaden viktig med si tyngd av universitet, høgskular, forskning og kulturinstitusjonar. Det er bra for Noreg at me har eit samspel mellom storbymiljø i hovudstaden og dei mange sterke regionane og lokalsamfunna rundt om i landet.

Lat meg fyrst slå fast at eg vurderer at me har kome

særs langt i å følge opp tiltaka i hovudstadsmeldinga, og med gode resultat. Mange departement – dei fleste tiltaka ligg utanfor Kommunal- og regionaldepartementet sitt område – har bidrege i dette arbeidet, saman med regionale og lokale styresmakter. Oslo skal vere ein god by å bu i for alle. Gode nærmiljø er avgjerande for å byggje ein by. Dei store samfunna vert bygde av dei små, òg i ein storby som Oslo. Områdesatsing er difor eit viktig tiltak i hovudstadsmeldinga.

Oslo kommune har ansvaret for den heilskaplege utviklinga i Groruddalen. Miljøverndepartementet samordnar staten sin innsats, men fleire departement tek del. Regjeringa har bidrege med 586 mill. kr og Oslo kommune med 266 mill. kr. Samferdselsdepartementet har m.a. medverka til å doble talet på avgangar og til oppgradering av stasjonar langs Grorudbana og Furusetbana, ny gang- og sykkelbru over E6 og fleire nye gang- og sykkelvegstrekingar. Miljøverndepartementet medverkar med midlar til bydelspark i kvar bydel og til opprusting av ein Akergard i kvar bydel. Mange ferdigstilte turvegtiltak gjer det no mogleg å gå og sykle langs Alnaelva. Det gir livskvalitet.

Kommunal- og regionaldepartementet gir støtte til områdeløft for to nye område i kvar bydel i Groruddalen. Støtte er gitt m.a. til sosiale arrangement, motorsenter og skatehall på Haugenstua, opprusting av Svartjern på Romsås og til leiarprogram for ungdom. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet medverkar med midlar til gratis kjernetid i barnehagane. Kunnskapsdepartementet gir midlar til Språkløftet og Utviklingsprosjektet, dvs. ekstra ressursar til skular med meir enn 25 pst. minoritetsspråklege. Helse- og omsorgsdepartementet medverkar med midlar til to folkehelseprosjekt.

Det er i 2011 gjennomført ei midtvegsevaluering av satsinga i Groruddalen. Konklusjonen er at satsinga i hovudsak er på rett kurs.

Staten og Oslo kommune har inngått ein intensjonsavtale om eit handlingsprogram for Oslo sør for perioden 2008–2017, om forpliktande samarbeid for å betre oppvekst- og levekåra i bydelen Søndre Nordstrand. Staten gir om lag 16,4 mill. kr i ekstraordinære midlar til handlingsprogrammet i 2012.

Hovudstadsmeldinga slår fast at det er store levekårsutfordringar i hovudstaden. Oslo har ein relativt høg prosent innvandrarak. Kvalifisering og arbeid er nøkkelen til inkludering. Innvandrarak vert prioriterte ved inntak til arbeidsretta tiltak saman med ungdom, langtidsledige og personar med minska arbeidsevne. Introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap er viktige tiltak retta mot nykomne innvandrarak.

Regjeringa la i samband med statsbudsjettet for 2007 fram ein handlingsplan mot fattigdom. Planen er følgt opp med tiltak og styrkingar i dei årlege statsbudsjetta. Tiltaka er retta mot grupper i arbeidsmarknaden med svake kvalifikasjonar, mot inkludering av barn og unge og tiltak for å betre levekåra for vanskelegstilte. Tilskotsordninga Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn er ei sentral ordning som er retta mot barn, unge og familiar som er råka av fattigdomsproblematikk. Tilskotsordninga er styrkt, seinast i 2012.

Regjeringa har òg teke initiativ til og del i plansamarbeidet mellom Oslo og Akershus. Målet er å få til ein meir koordinert areal- og transportpolitikk i Oslo-regionen som kan redusere utslepp av klimagassar og lokal forureining, leggje til rette for auka bruk av kollektivtransport og bevare Marka, grøne lungar og verdifulle jordbruksareal.

Som samferdsleminister hadde eg eit godt og fruktbart samarbeid med Oslo og Akershus om Oslopakke 3, som vart innført i 2008. Pakka skal finansiere raskare utvikling av transporttilbodet i Oslo og Akershus og sikre god framkomst for alle trafikantgrupper. Oslopakke 3 vert finansiert av bompengar og løyvingar frå staten, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune.

Revidert avtale om Oslopakke 3 frå 2012 byggjer på målsettinga i klimaforliket om at vekst i persontransporten i storbyområda skal skje med kollektivtransport, sykkel og gange.

Opprusting av vegstrekingar for auka trafikktryggleik, redusert støy og betre framkomstvilkår for mjuke trafikantar er spesielt viktig i Groruddalen-satsinga.

Regjeringa har lagt til rette for ei rekkje verkemiddel som vil betre den lokale luftkvaliteten, både mellombelse og meir varige tiltak – regelverksendringar og endringar i metodar og teknologi.

Jernbana er ein viktig del av kollektivtilbodet i austlandsområdet. Det er m.a. føreslått 827. mill. kr til nytt dobbeltspor Oslo–Ski, nær ein million til togtilbodet i austlandsområdet, og 2,9 mrd. kr til statleg kjøp av persontransport. Ny rutestruktur på jernbane gjer kvardagen enklare for folk i Oslo og i austlandsregionen. Det er mange pendlarar som skal ut og inn av byen, og me må innsjå at veksten i pendlarar, folk som skal til og frå arbeid, må takast på kollektiv, sykkel og gange i framtida. Viss ikkje vil Oslo verte kvelt av biltrafikk. Dette er ei utvikling me må løyse i lag – staten, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune.

Sett i forhold til folketilveksten er det ingen auke i kriminaliteten i Oslo sidan 2006. Det er positivt. Det er òg positivt at oppklaringsprosenten er betra frå 19,4 pst. i 2006 til 24,1 pst. i 2011.

Budsjettet for Oslo politidistrikt har auka frå 1,4 mrd. kr i 2007 til 2,1 mrd. kr i 2012. Det vert satsa særskilt på å auke tryggleiken i område av sentrum som har vorte oppfatta som utrygge. Dei siste somrane har det òg vore ei særskilt sentrumssatsing gjennom auka patruljering og bruk av mobile politipostar i sentrum. Det å vere trygg i kvardagen er ein viktig del av livskvaliteten for folk i Oslo.

Frå 2012 er det tidlegare gjengprosjektet lagt inn som ei linjeoppgåve ved seksjon Organisert kriminalitet i erkjenning av at denne innsatsen må ha eit langsiktig perspektiv.

Auken i løyvingane til Oslo politidistrikt er også gjort for betre å kunne handtere dei nasjonale oppgåvene som politidistriktet forvaltar. Dette gjeld m.a. livvakttenesta, beredskapstroppen, helikoptertenesta og planlegging av det nye beredskapssenteret. 22. juli har vist oss at me må satse meir, og me må satse meir planmessig på tryggleik, på sikkerheit, og Oslo er definitivt den byen som er mest utsett.

Tiltaka som er sette i gang på landsbasis for å styrkje

nyskaping, er òg viktige for Oslo. Investinor vart oppretta i 2008. Selskapet har kontor i Trondheim og har ein forvaltningskapital på 3,7 mrd. kr. Selskapet har 28 verksemder i porteføljen, og 9 av desse har hovudkontor i Oslo.

Dei seks nye landsdekkjande såkornfonda som skal opprettast, vil gi ny von for nyskaping i Oslo så vel som i andre delar av landet.

Det skjer ein interessant framvokster av kulturnæringar og kunnskapsmiljø, m.a. langs Akerselva og på Grünerløkka. Kulturnæringane i Oslo står for 45 pst. av den totale verdiskapinga i dei norske kulturnæringane.

Regjeringa legg til grunn at ny statleg verksemd skal leggjast utanfor Oslo, med mindre det ligg føre særskild grunngeving. Dersom det ikkje er mogleg med lokalisering utanfor Oslo, skal lokalisering i Groruddalen vurderast. Dette er seinast følgt opp i retningslinjer som vart sende over til Statsbygg i januar 2012. Likevel viser alle tal at veksten i statlege arbeidsplassar er stor i Oslo. Alle dei tunge statlege institusjonane ligg her, og det meste av veksten som kjem i statlege arbeidsplassar, kjem ikkje som følgje av einskildvedtak. Veksten kjem som følgje av organisk vekst og budsjett som har auka – ikkje minst med raud-grøn regjering, som har sett fellesskap og fellesskaps-tenester i høgsetet, og dermed òg auka budsjettet i dei aller fleste sektorar.

Regjeringa har gitt kommuneøkonomien eit stort løft. Det har i perioden 2005–2012 vore ein realauke i dei samla inntektene til kommunesektoren på 61 mrd. kr. – tilsvarande over 20 pst. Oslo har fått sin del av denne veksten. Etter våre anslag vil Oslo i 2013 få ein nominell vekst i frie inntekter på om lag 5,9 pst., noko som er godt over gjennomsnittet for sektoren. I 2011 hadde kommunen eit driftsoverskot på 4,5 pst. målt i forhold til driftsinntektene, noko som òg er langt over gjennomsnittet, som var 2,5 pst.

Etterspurnaden etter nye bustader aukar og er ei stor utfordring for dei store byane, og særleg for Oslo. Men me er på rett veg. Bustadbygginga skyt no fart. Frå 2009 til 2011 var talet på igangsette bustader i Oslo nær tredobla. Prognosesenteret anslår i sin rapport frå september i år at det på landsbasis vil verte bygd om lag 30 000 bustader i 2012. I Oslo forventar dei ei igangsetjing av 3 600 bustader i år, og me har føreslege ein vekst i låneramma til Husbanken på 20 mrd. kr i 2013 for å byggje opp om den veksten, som må fortsetje.

Jan Böhler (A) [09:44:25]: Jeg vil takke statsråden for en fin gjennomgang av ting som må gjøres.

Det er mye man kunne kommentere der. Jeg vil nevne det med innovasjon – det å få verdiskaping ut av de store kunnskapsressursene vi har i Oslo-området. Hovedstadsmeldingen var veldig ærlig og omtalte at dette skjer i altfor liten grad sett i forhold til de forskningsressursene vi har. Statsråden nevnte at man har opprettet Investinor, som gir en mulighet for disse miljøene. Landsdekkende såkornfond vil også i framtiden kunne gi en mulighet. Vi ser at disse forskningsmiljøene ved universitetene og andre steder særlig har problemer med virkemidler på et tidlig stadium – før de kommer inn og kan nærme seg markedet og benytte noen av disse ordningene, TTO-er. Ved Universi-

tetet i Oslo er det et prosjekt som kalles Birkeland Innovasjon. Det har altfor lite ressurser til reelt å kunne hjelpe flere av disse innovatørene innen forskningsmiljøene fram mot markedet og til å realisere ideene sine. Det ville tjene Norge stort om man fikk tilgang på flere av virkemidlene som finnes i andre deler av landet, og gjøre disse miljøene mer verdiskapende.

Jeg kan også bekrefte at det skjer mye. Blant annet i togtrafikken har passasjerene opplevd – i hvert fall nå i første omgang – en langt større regularitet på rutene de siste par vintrene, etter at det er satset mye på opprusting av signalanlegg og annet som har vært feil tidligere.

Det skjer også mye i områdesatsingene i Groruddalen og Søndre Nordstrand – som statsråden var inne på. Disse tingene er avgjørende for å forbedre integreringen – for å redusere forskjeller. Jeg vil bare gjenta det jeg sa i innlegget mitt: Det er mange planer som er på gang, og stor tro på at nå kan det virkelig skje noe. Men det er foreløpig bare en start, for det skal veldig grunnleggende prosesser til for å få til en god utvikling i områder som omfatter ca. 180 000 mennesker. Når det gjelder språkopplæring og språkutvikling, er ikke dette gjort på kort tid. Prosjektene med gratis kjernetid i barnehager og innføring av ordninger med utvidet skoledag – som regjeringen i hovedstadsmeldingen ga uttrykk for at man ville – er noe man så vidt har begynt på. Det må føres videre i langt sterkere grad. Når det gjelder utvidet skoledag, er det kun det første større prosjektet, på Mortensrud skole, som ligger inne i statsbudsjettet for neste år. Det vil være avgjørende for utviklingen av tankegangen om gratis kjernetid å sette inn ekstra tiltak i disse områdene for å sikre at ungene får like muligheter til å lære norsk og komme godt i gang i det norske samfunnet. Utvidet skoledag i de samme områdene som har gratis kjernetid i barnehagene, vil være en viktig satsing framover.

Statsråd Liv Signe Navarsete [09:47:54]: Eg er samd med interpellanten i at områdesatsinga må halde fram. Det tek tid å oppnå resultat. Evalueringa me gjorde i fjor, viser at me er på rett veg, men ho viser sjølvstøtte òg at det er eit stykke fram, og at me vel aldri kjem dit at me kan seie at no er alt på plass, no kan me lene oss tilbake. Eg trur me må innsjå at det vil vere utfordrande område som me må arbeide kontinuerleg med. Eg trur det me gjer på gratis kjernetid, er særskild viktig. Me må starte med ungane, og me må gå vidare med skulen – slik me no gjer på Mortensrud, som ligg inne i årets budsjett. Språk, språkopplæring, språkforståing, kommunikasjon er heilt avgjerande for at me skal kunne byggje gode nærmiljø i heile byen.

Samferdsle er eit anna avgjerande punkt. Der har me gjort mykje. Der har me fått på plass eit samarbeid som ikkje var så heilt enkelt å etablere mellom Oslo og Akershus. Det samarbeidet kan ein byggje vidare på, og dei lokale og regionale må òg ta sin del av ansvaret dei har. Men regjeringa skal vere med som ein god samarbeidspartnar og pådrivar, der det trengst.

Intercity er det store, viktige prosjektet som må løysast i komande Nasjonal transportplan. Det er ikkje mogleg å tenkje seg at me ikkje skal få bygd intercity når me ser folkeveksten i dette området. Det arbeider regjeringa med,

og det får me kome tilbake til når den planen skal leggjast fram utpå våren.

Eg rakk vel ikkje å seie alt eg hadde tenkt om bustadbygging – tida strakk ikkje til – men det er viktig for meg å seie at ein viktig føresetnad for høg aktivitet i bustadbygging, er å finne byggjeklare tomter. Og då er det òg viktig at kommunar i pressområde som Oslo tenkjer heilskapleg, og at me får til fortetting langs kollektivårar og knutepunkt. Så skal me bidra med å ha gode avgangar og hyppige avgangar frå dei same knutepunkta og kollektivårane.

Men, som der òg er sagt i Gode bygg for eit betre samfunn – bygningsmeldinga som nett er handsama i Stortinget – må ein i tillegg få raskare plan- og byggjesakshandsaming i kommunane. Det vil setje fart på bygginghyppigheita. På nyåret kjem me òg med ei melding om bustadpolitikken, der me skal sjå heile bustadpolitikken – frå plan til det å bu og til den sosiale bustadpolitikken – i ein samanheng. Og nett den sosiale bustadpolitikken er òg viktig for Oslo. Det er i denne byen vi finn både dei beste og dei dårlegaste levekåra. Det er her me finn dei største forskjellane. Så nett bustadpolitikken ser eg på som eit uhyre viktig område for å kunne bidra til utjamning mellom ulike grupper i Oslo.

Håkon Haugli (A) [09:51:15]: «Åpen, trygg og skapende hovedstadregion» er tittelen på St.meld. nr. 31 for 2006–2007 – hovedstadsmeldingen – som ble lagt fram i juni 2007. Fem og et halvt år senere er spørsmålet: Er hovedstaden åpen, trygg og skapende?

Åpen? Ja, mennesker fra verden kommer til Oslo for å bruke sin kompetanse og arbeidskraft.

Trygg? Ja, for de fleste er Oslo en trygg by. Men hovedstaden har også et omfang av grov kriminalitet som vi ikke ser noe annet sted i Norge. Om lag halvparten av landets væpnede overfallsran skjer i Oslo. Det skaper utrygghet.

Skapende? Ja, utdanningsinstitusjonene, forskningen og næringslivet i Oslo-regionen er viktig for hele Norge. Oslo skolen er både den mest mangfoldige og den med de beste resultatene i landet, og vi har rekordmange nyetablerte bedrifter.

Da jeg kom inn på Stortinget i 2009, var det erfarne representanter som advarte meg: Ikke snakk for mye om Oslo, det provoserer folk! Og min erfaring er at Oslo er et slags tabu – noe det vitnes om, men ikke snakkes særlig mye om. Men Oslo og hovedstadsregionen må vi snakke om, for noen av de største utfordringene vi har som nasjon, må løses her. Det handler om så ulike ting som bolig, transport, klima, integrering og levekår – og næringsutvikling, kompetanse og kriminalitet. På alle disse og flere områder er det som skjer i Oslo, viktig for Norge.

Representanten Jan Bøhler fortjener stor takk for å ha reist denne interpellasjonen. Og jeg synes det er oppsiktsvekkende at ingen fra Høyre – partiet som har styrt Oslo sammenhengende siden 1996 – har tegnet seg til debatten.

Hovedkonklusjonen i hovedstadsmeldingen står seg godt etter mer enn fem år. Hovedstadsregionen har noen spesielle problemer. Mangfoldet i Oslo er positivt, men levekårsproblemene er for store. Byen må utvikles på en bærekraftig måte. Oslo-regionen er i sterk vekst, men det byr på både muligheter og utfordringer. Det er viktig at Oslo-

regionen kan hevde seg i konkurranse med andre europeiske byregioner. En sterk hovedstadsregion er til gagn for hele landet.

Mye av det som var klart i 2007, er blitt enda tydeligere nå. Den gang var Oslo en raskt voksende by. Nå er Oslo blant de aller raskest voksende byene i Europa. Vi er fortsatt en mellomstor by i europeisk sammenheng, men i 2027 kan vi passere 800 000 innbyggere. Da jeg gikk på skolen, lærte jeg at det bodde 400 000 her. De siste årene har Oslo vokst raskere enn SSBs mest offensive befolkningsprognoser, og innen 2030 tror de at Oslo og Akershus kan ha vokst med like mange mennesker som det i dag bor i Trondheim og Bergen til sammen.

Befolkningsvekst er hyggelig. Det viser at folk får barn, og at Oslo er en attraktiv by å flytte til. Men den galopperende veksten byr også på en del utfordringer. Utgiftene til å bygge ut skoler, barnehager, sykehjem og kollektivtrafikk vokser mer enn kommunens inntekter. Oslo har høyere inntekt per innbygger enn landsgjennomsnittet, men avstanden er redusert. Oslo har nå 103 pst. av landsgjennomsnittet i inntekter for å dekke kommunale oppgaver og 100 pst. – altså det samme snittet som landet – til å dekke fylkeskommunale oppgaver. Å beskrive Oslo som en rik kommune er upresist, men Oslo kommune har et godt utgangspunkt for å løse sine oppgaver.

Hovedstadsmeldingen omfatter fagområder som ligger utenfor kommunalministerens ansvarsområde. Særlig når det gjelder helhetlig planlegging av transport- og boligløsninger, er det store behov i Oslo-regionen som involverer både samferdselsministerens og miljøvernministerens departementer.

Vi ser f.eks. at det i enkelte av Oslos nabokommuner bygges bilbaserte byggefelt. Så selv om kollektivandelen i Oslo øker, øker også biltrafikken gjennom byen på grunn av beslutninger tatt i andre kommuner. Staten har pålagt Oslo-regionen et plansamarbeid, og jeg kunne tenke meg å høre hva kommunalministeren tenker om utviklingen av dette samarbeidet og behovet for planlegging på tvers av kommune- og fylkesgrenser i regionen. Ser hun for seg at det pålagte plansamarbeidet videreføres, eller ser hun for seg andre løsninger?

Til slutt vil jeg si at jeg er urolig for Oslo. Byen har store ressurser, men utfordringene er også formidable. Oslo er ikke bare hovedstad. Oslo er også hjemsted – et sted å bo – for flere mennesker enn det bor i noe annet norsk fylke. Blant Oslos innbyggere finner vi noen av landets mektigste, men vi finner også noen av landets mest avmektige. Oslo tar ansvar, men trenger å ha staten med på laget. Staten skal ikke bidra fordi det er synd på Oslo, men fordi det er viktig og bra for hele Norge at Oslo lykkes.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [09:56:35]: La meg også få takke interpellanten Jan Bøhler for å ha reist denne interpellasjonen.

Det er viktig at vi diskuterer Oslo, og jeg ser jo også at Arbeiderpartiets representanter fra Oslo-benken har mobilisert sterkt nå – som en slags start på valgkampen om Oslo. Gjerne for meg, men jeg er ikke så overbevist om at det er en kamp som Arbeiderpartiet har mest å tjene på.

Det er mange gode intensjoner fra representanten Jan

Bøhler, og det er mye skryt av dagens situasjon. Men jeg tror at man innerst inne sitter med en litt annen følelse – en følelse som kanskje ikke kommer like godt til uttrykk.

Representanten Haugli avsluttet vel med å si at han var urolig for Oslo, og det er jeg også. Det er ingen tvil om at vi i Oslo – og andre steder i Norge for den saks skyld, men særlig i Oslo – reddes av oljepengene. Ingen merker utfordringene fordi vi kan betale oss ut av dem. Det er en stor, stor utfordring i seg selv, og det gjør at vi ikke er i stand til og ikke klarer å løse de problemene og utfordringene vi får, på den korrekte måten som man ville gjort dersom man måtte prioritere på en annen måte.

Det er fint å snakke om kollektivtrafikk. Ja, la oss bygge ut kollektivtrafikken i Oslo-området. La oss få intercitynettet på plass, la oss satse når det gjelder tog og kollektivtrafikk, og la oss bygge nye tuneller under byen for å få T-banen på plass. Veldig, veldig bra, men hva skjer egentlig? Alt bevilges over statsbudsjettet, og vi diskuterer en kilometer vei her og en kilometer vei der. Det er sånn vi prioriterer i dette landet, og sånn har vi holdt på. Sånn fortsetter vi, og sånn fortsetter også denne regjeringen. Det er ingen visjoner om å starte et togselskap som bare skal bygge, tilsvarende Avinor som bygger flyplasser. Det er aldri noe tull med flyplasser, for det gjøres separat. Vi kunne gjort akkurat det samme med tog, og vi kunne gjort akkurat det samme med vei. Men det skjer altså ikke.

Eller man kan lage positive insentiver, som vi har i vårt alternative statsbudsjett når det gjelder kollektivkort og skattefinansierte kollektivkort, slik at man får gjort noe med rushtrafikken og skaper store inntekter til Ruter – 2,3 mrd. kr bare der.

Men de største utfordringene gjelder selvfølgelig integreringen i denne byen. Man sier at mangfold er bra. Ja, mangfold er bra. Se på USA: Mangfold fungerer, mangfold er bra. Men tempoet i denne endringen bekymrer svært mange. Det bekymrer også de fleste som sitter i salen her, men de sier noe helt annet. Det fører faktisk til en segregering. Representanten Jan Bøhler som kommer fra Groruddalen, vet at etniske nordmenn flytter ut av dalen, mens ikke-vestlige innvandrere flytter inn. Det er tusenvis som gjør dette. Da kan man ikke snakke om integrering lenger, men man kan snakke om segregering. Det er klart man kan si at integreringen går bra når flesteparten av innbyggerne i enkelte bydeler i dag har innvandrerbakgrunn. Og prognosene for Grorud har jeg foran meg her. I 2025 vil det være 80 pst. innvandrere i bydel Grorud, og det er faktisk ikke den bydelen hvor det vil være flest innvandrere. Da snakker man om segregering – en permanent segregering. Da er det åpenbart at noe går galt i denne byen. Og det er ikke bare at det er attraktivt å bo i Oslo. Vi må tørre å si at når det gjelder f.eks. bolig, har vi ansvaret for både tilbuds- og etterspørselssiden. Vi snakker bare om tilbudsiden, men det er også politikernes oppgave å se på etterspørselssiden. Det er et marked vi styrer. Da kan vi si at vi skal begrense innvandringen noe, slik at vi får kontroll over boligbyggingen, kontroll over kollektivtrafikken og kontroll over utviklingen i Oslo by.

Det nytter ikke bare å hylle. Jeg skjønner at det er veldig smart – i et demokratisk samfunn er det veldig smart å

gjøre det, for da får man alle stemmene. Men noen må faktisk ta ansvar. De menneskene som flytter ut av Groruddalen, gjør det ikke fordi de ikke liker folk med en annen bakgrunn, men de kjenner seg rett og slett ikke igjen. De føler at deres tradisjoner og deres kultur, som de er vokst opp med, forsvinner. De føler at tradisjoner for barna deres i skolen forsvinner. Det er alvorlig. Skal vi akseptere det for landet vårt? Skal vi bare si at hovedstaden blir helt annerledes i løpet av to generasjoner – 40 år? Eller skal vi prøve å si at det er visse ting som gjelder for norsk kultur, og som vi skal bevare?

«When in Rome, do as the romans.» Men her sier vi ikke det. Vi sier at når du kommer til Norge, kan du gjøre akkurat hva du vil. Du kan ta med dine egne kulturtradisjoner, og vi skal faktisk hjelpe deg og støtte opp om det, slik at vi skaper noe som kalles flerkultur. Jeg er usikker på hva det er. Jeg synes faktisk vi skal være stolte av vår egen kultur og hevde den.

Når du kommer hit, skal vi ta deg vel imot, men du får faktisk finne deg i at i vårt land har vi vår kultur. Den får du tilpasse deg, ellers får du dra et sted hvor din opprinnelseskultur praktiseres.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:01:54]: Jeg har lyst til – uten noen valgkampmessige forbehold – å takke Jan Bøhler for interpellasjonen. Jeg tror det er lov å si at ingen kan betvile Jan Bøhlers engasjement for Oslo, selv om han kommer fra Arbeiderpartiet. Det må han krediteres for.

Jeg synes Jan Bøhler ga en meget god beskrivelse av utfordringer, både plusser og minuser, ved Oslo anno 2012 over et bredt spekter. Jeg merket meg i grunnen veldig godt de utfordringene han ga til statsråden. Spørsmålet er imidlertid: Fikk han noe svar? Nei. For det første tok representanten Bøhler opp: Hva gjør vi med fylkesgrensene Oslo–Akershus? Det var en direkte utfordring til egen regjering om hvorvidt det er noe i forholdet mellom våre fylker som hindrer en god utvikling for hovedstadsregionen samlet sett. Der fikk representanten Bøhler intet svar – men det er jo også et svar.

Så kom representanten Bøhler med en annen utfordring til regjeringen: Vil man fortsatt ha en områdesatsing i ti år til, når dagens områdesatsing avsluttes? Jeg oppfattet ikke at det fra regjeringens side ble gjort noe forsøk på å svare heller på den utfordringen. Det kan det være mange gode grunner til. Man kan henvise til budsjetter, og at man ikke kan bestemme noe før lenger fram enn neste budsjettår osv., og at det er andres ansvarsområde. Men like fullt: Jeg hadde kanskje trodd at når denne interpellasjonen reises, er det også for å få regjeringens syn på de sentrale utfordringer en av regjeringspartienes fremste talspersoner fremmer. Men det kom faktisk ikke.

La meg nevne noen områder som, sett fra Kristelig Folkepartis side, er en utfordring, og som ikke har vært nevnt. Her gjelder det egentlig ikke å promotere Oslo kontra resten av landet eller å tro at man kan endre det med et knips, men det er en sannhet at inntektssystemet ikke favoriserer Oslo, for å si det forsiktig. Det er et grunnleggende spørsmål som fortjener å debatteres. Det ble ikke tatt opp, men jeg velger å ta det opp, for én ting er å gi tilskudd, en annen

ting er jo å la hovedstaden selv få beholde mer av de skattemidler man faktisk har. For å gi en utfordring: Hvordan ser statsråden på et hovedstadstilskudd som kan kompensere mer enn det som ble gjort i sin tid, da Oslo igjen tapte da selskapsskatten ble gjort statlig?

Så er det boligpolitikken. En sentral tidligere Arbeiderparti-tillitsvalgt skrev et stort innlegg i en av hovedstadsavisene for en uke siden og anklaget sitt eget parti for å ha abdisert. Jeg er spent på den boligmeldingen som kommer. Det som har skjedd til nå, er at dette økte egenkapitalkravet som regjeringen har velsignet, har medført en stopp blant mange nyetablerere, ikke minst i Oslo. Man kan snakke om at man har behov for tomter – det har vi – men sannheten er at vi har flere tusen byggeklare tomter, men utbyggerne vil ikke sette i gang fordi det p.t. ikke er økonomi til det. Flere av dem oppgir direkte økt egenkapitalkrav som en av årsakene.

Justis skal jeg ikke nevne, annet enn at det faktisk var Oslo-politiet som måtte nedbemanne helikopteret. Vi vet hva det har fått av konsekvenser.

Så er det samferdsel. Det er i hvert fall et eksempel på at vi har lyktes i både Oslo og Akershus. Ikke minst har bilistene bidratt til at det lykkes. Men jeg tror, og det er min utfordring også til en tidligere samferdselsminister, at hvis ikke staten kommer på banen på en helt annen måte fremover når det gjelder både bygging og investeringer i samferdsel og drift også for kollektivdelen, blir det en tung bær for Oslo kommune alene å skulle sørge for den infrastrukturen. Det vil i så fall hele landet tape på.

Marit Nybakk (A) [10:07:12]: La meg først også takke Jan Bøhler for å ha lagt inn en viktig interpellasjon. Det er nødvendig at vi innimellom også diskuterer utviklingen i denne regionen som vi er i nå.

Oslo er Norges hovedstad. Det gir byen oppgaver. Det gir byen ansvar for og forpliktelser overfor det ganske land: ansvar for nasjonale kulturverdier, ansvar for ambassade-tomter og vertskap for sentrale myndigheter. Men Oslo er i tillegg et regionalt senter for mellom 1 og 2 millioner innbyggere, og dermed en viktig premissleverandør for utviklingen i hele østlandsområdet. Så er naturligvis Oslo et lokalmiljø der 613 000 mennesker, ifølge SSB, i dag skal bo, leve og jobbe. Det er en viktig politisk oppgave å sørge for oppvekst- og levekår, et variert arbeidsmarked og service- og rekreasjonsmuligheter for Oslos egne innbyggere – både et statlig og et kommunalt ansvar.

Det er ingen motsetning mellom de tre funksjonene, fordi de griper inn i hverandre. En byutvikling som gagnar Oslos egne innbyggere, kan også bety innovasjon for regionen og for landet som helhet. For eksempel skaper et sterkt industri- og forskningsmiljø i Oslo ikke bare differensierte arbeidsplasser i regionen, men det fungerer som motor i landets totale næringsutvikling.

Oslo-regionen er den regionen som skaper flest verdier, og som er mest innovativ. Det er viktig at vi anerkjenner dette, uansett hvor i landet vi måtte være fra, og sikrer gode rammebetingelser både for gründere og for veletablerte virksomheter. La meg legge til følgende, for vi må ikke skape et motsetningsforhold til distriktskommuner

eller andre regioner: Oslo og Oslo-regionen konkurrerer med andre vekstregioner i Europa, først og fremst – med Gøteborg-regionen, Hamburg og omland osv. Det er det vi må ta utgangspunkt i i den næringsutviklingspolitikken som vi må ha i denne regionen. Vi må ta vare på den industrien vi har i Oslo-området. Den er nært knyttet opp til forskningsmiljøene, som Jan Bøhler snakket en del om, både ved Universitetet i Oslo og på Kjeller, Kongsberg og Ås.

I dag er det noen av oss som jobber for å bevare det gamle Nycomed. Det er en gammel og ærverdig bedrift som nå er kjøpt opp av General Motors og heter GE Healthcare. Vi fra Oslo er i en dialog med Næringsdepartementet om at vi skal sikre oss mot at hele bedriften forsvinner til India, for forskningsavdelingen er på vei til India. Bioteknologi og legemiddelindustri er et av satsingsområdene i denne regionen, og det må vi ta vare på. Vi må også se på hvordan vi skal bidra til at den forblir i denne regionen. Vi vet at regionen har et særskilt fortrinn innenfor kunnskapsbaserte næringer. Oslo er særdeles viktig for finansiering av maritime virksomheter og av oljeindustrien og i fremste rekke også internasjonalt når det gjelder finansnæringen. Det må være både en nasjonal og en kommunal oppgave å tilrettelegge for disse næringene, og den ballen bør også spilles til Oslo kommune, som tilrettelegger for virksomheter i byen her.

Til tross for manglende statlige virkemidler – og jeg vil igjen vise til hva interpellanten sa – har Oslo et høyt antall gründere og entreprenører og ikke minst kvinnelige gründere. De etablerer virksomheter i alt fra design, blomster, IT, kantinebedrifter til skjønnhetssalonger. Det skal vi vite å verdsette. Dessuten klarer de seg, de fleste av dem.

Noen av oss besøkte våren 2012 Løvetann Kantinedrift, en kvinnelig gründer som driver 20 kantiner i ulike bedrifter, som konkurrerer med flernasjonale selskaper og greier det. Dette er virksomheter og etableringer vi må støtte opp om.

Det er et felles ansvar for Oslo kommune og staten å sikre de nødvendige rammebetingelser for en aktiv og bærekraftig næringsutvikling i Oslo og Oslo-regionen. Det sier for øvrig også hovedstadsmeldingen.

Til slutt: Å bo i storbyen er en livsform som gir et vell av muligheter og variasjoner. Her kan vi leve ensomme og isolerte, eller vi kan fungere i et fellesskap og samliv med andre mennesker. Med målrettet politisk styring er bysamfunnet mangfoldig og gir oss muligheter til å velge vår egen livssituasjon. Men det er både en statlig og en kommunal oppgave å bidra til det.

Sverre Myrli (A) [10:12:36]: Jeg synes dette ser ut til å bli en god og konstruktiv debatt med mange gode innlegg om utfordringene i hovedstadsregionen, kanskje med unntak av Christian Tybring-Gjedde, som vel ikke så noe behov for denne debatten og i bunn og grunn ikke var særlig interessert i disse problemstillingene, og han trudde at det var valgkamp. Sjølv har jeg fra ulike posisjoner jobbet med disse spørsmålene i 20 år, og det interesserer meg like mye hver gang.

Jeg er helt enig i det Jan Bøhler sa innledningsvis om

at spørsmålene vi må diskutere, gjelder hele hovedstadsregionen. Da vil mitt poeng i denne debatten være forholdet mellom dagens Oslo og Akershus fylke, som så å si omkranser hele hovedstaden.

Akershus fylkeskommune har adresse Schweigaards gate 4 i Oslo. Folk fra andre deler av landet stiller spørsmålet: Hvorfor er det sånn? Det er veldig rart. Nei, det er ikke rart i det hele tatt, for Oslo er sentrum i Akershus fylke. Akershus fylke er delt i tre. To av regionene henger riktig nok fysisk sammen, kanskje ikke helt mentalt sammen, mens den tredje regionen i Akershus faktisk ikke henger fysisk sammen med resten av fylket i det hele tatt.

Akershus fylke har en noe merkverdig inndeling. Hvorfor har det blitt sånn? Hovedsakelig på grunn av sammenlåingen av Aker og Oslo i 1948, hvor Aker, store deler av dagens Oslo, var en Akershus-kommune, som ble slått sammen med Oslo, noe som var helt riktig. Men da står vi igjen med Akershus fylke som omkranser hovedstaden. Og spørsmålet er: Er det hensiktsmessig? Svaret mitt er klart nei. Det er en uhensiktsmessig inndeling. Fylkesgrensen mellom Oslo og Akershus er kunstig.

Hvorfor er det da så vanskelig å endre denne administrative inndelingen? Det har vært en rekke utvalg helt fra 1960-tallet og fram til i dag. Jeg vil legge til at det skjer en del positivt. Etableringen av Ruter var et svært viktig skritt. I mange år holdt vi på med Oslo Sporveier i Oslo og Stor-Oslo Lokaltrafikk, SL i Akershus, med til dels forskjellige billettsystemer, svært uhensiktsmessig. Heldigvis klarte politikerne i Oslo og Akershus å få etablert Ruter. Oslo og Akershus klarte å samarbeide om den såkalte Oslopakke 3. Det finnes mange eksempler på godt samarbeid, men det holder ikke.

Spørsmålet er: Hva er da løsningen? Til representanten Syversen: Jeg vil i alle fall si at min løsning er å slå Oslo og Akershus sammen – hele Oslo og Akershus til et Stor-Akershus, Stor-Oslo eller hva du måtte kalle det. Løsningen er ikke å begynne å dele opp Akershus, slik flertallet i Hovedstadsutvalget eller Wilhelmsen-utvalget foreslo på 1990-tallet. Jeg ser representanten Tetzschner står på talerlisten. Han var blant det flertallet som foreslo en slik løsning. Det er dødfødt. Å se for seg at Oslo skal spise noen omegnskommuner, og, som Wilhelmsen-utvalgets flertall foreslo, at de andre kommunene i Akershus skal gis bort til Østfold eller Hedmark, er sjølsagt politisk helt utenkelig – det får vi ikke til. Men det burde være null problem eller i hvert fall få problemer med å slå sammen dagens Oslo og Akershus.

I lengre tid har det vært diskusjoner om kommune- og fylkesinndelingen i Agder. Jeg skal ikke dra opp den diskusjonen her, men det er et tegn på at dagens fylkesinndeling i Agder er uhensiktsmessig, på samme måte som jeg mener at inndelingen i Oslo og Akershus er uhensiktsmessig.

Hvorfor bør vi gjøre det? Jo, for å få en mer slagkraftig hovedstadsregion og for å få bedre tjenester for innbyggerne. Alt Oslo holder på med, er av interesse for Akershus, og alt Akershus holder på med, er av interesse for Oslo. Det spiller ingen rolle for innbyggerne om administrasjonen har adresse Schweigaards gate 4 eller Rådhusplassen 1, eller hva som måtte være adressen til Oslo rådhus.

Trine Skei Grande (V) [10:18:06]: Først vil også jeg takke representanten Bøhler for å ta opp en viktig interpellasjon. Jeg syns han gikk igjennom mange av de utfordringene Oslo og hovedstadsregionen står overfor. Jeg syns kanskje ikke svaret fra statsråden var like innholdsrikt. Det er i hvert fall ikke en forståelse for de enorme utfordringer man står overfor.

Jeg syns det er et godt bilde på Oslo og Oslos vekst akkurat nå at det skal bygges et nytt klasserom i uken hvis vi skal klare å holde tritt med de utfordringene vi står overfor. Når vi vet at mange kommuner sliter i mange tiår for å få pusset opp sine skoler, tror jeg det er mange kommunestyre som hadde blitt engstelig for en beskjed om å bygge et nytt klasserom i uka. Det er veksttaket i Oslo akkurat nå.

Oslo er også et sted der mange av nasjonens utfordringer også hopper seg opp. Vi har f.eks. en utfordring på områdene rus og helse, der vi ser at veldig mange av dem med rusproblemer rundt omkring i hele landet, ender i Oslo og i hjelpeapparatet som Oslo skal bygge opp. Veldig mange av dem har ikke bostedsadresse Oslo. Veldig mange av dem opplever sjøl – det har jeg hørt mange historier om – at egne Nav-kontorer og egne kommuneadministrasjoner er veldig opptatt av å dytte dem fortest mulig over på Oslos budsjetter, noe som oppleves sårt for dem som opplever det, men det sier også noe om hvilke utfordringer Oslo samler opp på dette feltet.

Det er også slik at de aller fleste som bor i Oslo, føler seg trygge, som Håkon Haugli bemerket. Oslo har vel opp gjennom historien aldri vært så trygg som den er akkurat nå. Likevel er det mange som føler utrygghet, og mange som ikke kjenner byen, føler en stor grad av utrygghet fordi man ikke vet hvordan man leser gatebildet når det gjelder trygghet/ikke trygghet. Mye av det som unge kvinner har følt knyttet til noen av bølgene med overfallsvoldtekter, er i hvert fall en utfordring som vi som politikere må ta på alvor.

En annen ting som vi har vært opptatt av i Venstre, er at veldig mye av innovasjonen faktisk skjer i denne regionen, uten at veldig mye av virkemiddelapparatet for å få denne innovasjonen til å bli et levende næringsliv er til disposisjon. Jeg hadde ønsket meg et Innovasjon Norge som ikke hadde vært så opptatt av adresse, men av innovasjonskraft, og slik sett kunne ha tatt tak i de gode ideene, ikke de gode adressene.

Fordi jeg har en erfaring både som lokalpolitiker i en liten kommune i Trøndelag, som fylkestingsrepresentant i Trøndelag og som byråd og lenge som bystyremedlem i Oslo, kan jeg si at det er to helt forskjellige verdener – virkelig, to helt forskjellige verdener når det gjelder å forholde seg til staten. Som lokalpolitiker og fylkespolitiker i Nord-Trøndelag følte jeg veldig at staten var på lag. Jeg følte at når vi skulle gjøre et eller annet stort, var det bare å invitere til å bli med på en spleis, bli med på et løft – nå skal vi virkelig få til noe stort, og da må vi også ha storebror med på laget. Så kom jeg inn i Oslo-politikken, og aldri har jeg hatt en større avmaktsfølelse overfor staten som man har som lokalpolitiker i Oslo. Når noen snakker om Oslo-makta, er det i hvert fall ikke Oslo-borgernes makt,

for Oslo-borgerne føler seg utrolig avmektige overfor staten. Det skjer nesten aldri at man får til en spleis. Når man står overfor enorme utfordringer når det gjelder å bygge infrastruktur for en kollektivtransport, opplever man at belønningsmidlene ikke går til Oslo, fordi man har en politisk agenda som handler om at vi bare skal gi penger til de kommunene som har valgt riktig. Vi opplevde dette da vi hadde Munch-debatten denne uka. Et av innleggene fra en som tilhører opposisjonen i byen, var en eneste lang tirade mot styringsstrukturen i Oslo – en fem minutter lang tirade. Jeg tror at hvis vi hadde diskutert jubileet til Olav H. Hauge, ville man ikke hatt en fem minutters tirade mot ordføreren i Ulvik. Det er ikke den måten man snakker til lokaldemokratiet på.

Så jeg har en utfordring til statsråden om at staten mer skal føle at den er på parti med Oslo, og ikke alltid føle at man driver valgkamp imot den.

Ingalill Olsen (A) [10:23:32]: Hovedstadens utfordringer er ikke bare et anliggende for Oslo og Oslo-regionen. Oslo er Norges hovedstad og et anliggende for hele landet.

Når man kommer utenfra, er det lett å se at byen har utfordringer, men også muligheter og stor utvikling. Som finnmaking kan jeg oppsummere distriktenes link til Oslo slik: Oslo tar imot både våre mest ressurssterke ungdommer og de av våre ungdommer som sliter mest. Det viser at Oslo ikke bare er hovedstad, men også et hjem for innbyggere fra hele landet.

Byen har utfordringer med nok boliger til innbyggerne og med integrering av innvandrere, tydeliggjort ved skoler som har 97–98 pst. elever som ikke er etnisk norske. Det blir ikke integrering av slikt – det blir segregering.

Trafikkavvikling er et annet felt som åpenbart er utfordrende. Denne byen må satse på kollektivløsninger.

Arbeiderpartiet har et gammelt og stolt slagord: By og land, hand i hand. Arbeiderpartiet har fulgt opp dette. Vi har en helhetlig politikk – både en bypolitikk, en regional politikk og en distriktspolitikk. Vi har utrolige naturressurser i landet vårt, lokalisert over hele landet, og vi er gjensidig avhengig av hverandre i dette landet. Derfor er hovedstadens utfordringer også resten av landets utfordringer.

Representanten Syversen tok opp den økonomiske fordelingen mellom landets kommuner knyttet til inntektssystemet. Inntektssystemet skal bidra til et tilnærmet likt tjenestetilbud over hele landet. Det har vi greid. Det er neppe perfekt, men vi klarer å levere gode velferdstjenester over hele landet. Det er nettopp justert etter 15 år og skal justeres ca. hvert fjerde år. Da skal både Oslos og resten av landets kommunale inntekter vurderes.

Jeg vil også takke Jan Bøhler for denne interpellasjonen, som gir oss mulighet til å debattere denne viktige problemstillingen for Oslo, og som også gir meg som finnmaksrepresentant mulighet til å slå fast fra denne talerstolen at Oslo er vår felles by, og at vi som ikke bor i Oslo, også har omsorg og ansvar for at byen og dens innbyggere skal utvikle seg slik at man kan leve et godt og trygt liv her.

Michael Tetzschner (H) [10:26:40]: Også jeg vil starte mitt innlegg med å si at det er meget fortjenstfullt av representanten Bøhler å sette denne interpellasjonen på dagsordenen. Nå er det jo slik at vi stadig diskuterer viktige spørsmål i denne sal som har med Oslo å gjøre – vi har diskutert voldtektsutviklingen, trafikkspørsmål, sykehusspørsmål – men det som gjør denne interpellasjonen interessant, er at det vises til en stortingsmelding, St.meld. nr. 31 for sesjonen 2006–2007, med den innbydende tittel: Åpen, trygg og skapende hovedstadsregion. Når man ser på felt etter felt de vakre ord som regjeringen sier at den skal realisere, gir en debatt som den i dag en mulighet til å se om ting egentlig er blitt bedre. Jeg vil henviser til side 12 i denne meldingen, hvor det under overskriften «Trygg hovedstad» heter følgende:

«Regjeringen arbeider for at hovedstaden skal bli enda tryggere og støtter Oslo-politiet i arbeidet for deres visjon (...).»

Videre:

«Regjeringens mål er at politiet skal forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere bedre. Derfor vil regjeringen at politiet skal:

- Øke tryggheten med et tilgjengelig og synlig politi i alle bydelene. Politiet skal øke sitt daglige forebyggende nærvær i områder som er utsatt for kriminalitet, slik at det blir like trygt i alle boområdene i hele byen og at unge jenter ikke føler seg utrygge.»

Hvis vi sammenholder disse fagre ord med det som er den faktiske utvikling, kan jeg vise til kriminalitetsstatistikken for Oslo, utarbeidet av Oslo politidistrikt for første halvår. Der heter det:

«Oslo politidistrikt har en stadig økende andel av all registrert kriminalitet i hele landet. I første halvår 2012 ble det registrert 45 690 anmeldelser i Oslo politidistrikt. Dette var en økning på 8,2 % (...).»

Videre:

«Det ble registrert en økning i antallet anmeldelser for kriminalitetstypene økonomi med 21,1 %, narkotikalovbrudd med 14,9 %, vold med 10,4 % og sedelighet med 7,8 %.»

Når det gjelder det siste, er det slik at voldtekt har økt fra 96 til 111 anmeldelser bare for et halvår, 15,6 pst. økning, mens forsøk på voldtekt har økt fra 16 til 20 anmeldelser, altså med 25 pst. Det er altså som om kriminalitetsutviklingen, som er det vi snakker om, ikke er på rett spor, og veksten er ikke under kontroll. Og det jeg refererte til nå, er ikke hele utviklingen siden hovedstadsmeldingen ble fremlagt i juni 2007. Det jeg nå viste til, var økningen bare det siste halvåret i 2012.

Uten å gå inn på den spesielle hendelsen som anslaget mot regjeringskvartalet representerer, er det klart at Gjærv-rapporten også har tatt for seg at det er et stort sprik mellom det antallet politifolk som er på lønningslistene og det innsatspersonell som er operativt ute i gatene. Så vi har også hatt en justisminister som har sittet og sett på at selve håndhevelseskraften og tilstedeværelsen i byen har gått ned, med de effektene som vi har sett. Det er et stort arbeid å gjøre innenfor kriminalitetsfeltet.

Når det gjelder den delen som skulle omhandle det innovative – det nyskapende – er det også slik at statens virkemidler rettes alle andre steder enn mot Oslo. Det er akkurat kommet en evaluering av Innovasjon Norge som sier at Innovasjon Norge ikke kan realisere det som er deres formål, nemlig å sikre den nasjonale verdiskapingen, hvis man ikke også retter virkemidlene inn der hvor innovasjonspotensialet er størst. Det har man altså valgt ikke å gjøre gjennom den politikken som er ført. Det er nesten unntaket at prosjekter fra Oslo og Akershus får støtte fra Innovasjon Norge, bare 3,8 pst, mens 47 pst. av forskningsvirksomheten finner sted i byen.

Oslo forfordeles når det gjelder hverdagen. Når det gjelder festtalene, klarer de seg utmerket. Jeg vil igjen takke representanten Bøhler for vår mulighet til nå å sjekke ut slagordene mot realitetene, og vi må konstatere så langt at det er en lang vei å gå for å få større samsvar mellom de to.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Aksel Hagen (SV) [10:32:03]: Jeg er etnisk hedmarking, men fra 1980 er jeg opplending. Jeg vet lite om Oslo, og derfor vil jeg også takke Jan Bøhler for at jeg får litt opplæring her i dag.

Det er typisk for oss som bor utenfor Oslo, at vi sier veldig klart at Oslo-folk vet ingenting om oss, om Distrikts-Norges sorger og gleder, men det gjelder virkelig den andre veien også.

Et poeng i denne sammenhengen er at Oslo er ikke Oslo. Når vi prater om Oslo, prater vi gjerne om Makt-Oslo, altså vi prater om de statlige institusjoner – regjering, storting, departement, direktorat og media ikke minst. Vi prater ikke om lokalsamfunnet og det regionale samfunnet Oslo. Det har flere talere allerede vært inne på. Jeg er overbevist om at vi på utsida bør bry oss langt mer om både lokalsamfunnet Oslo og om det regionale samfunnet Oslo, Oslo-regionen.

Situasjonen i dag er ikke slik som Ingalill Olsen sier, at det er en by og land hand i hand-tilnærming her. Det er mer sånn mann mot mann når vi i Oppland omtaler Oslo-folk. Det er flere begrunnelser for det. Den ene begrunnelsen er rett og slett at akkurat som folk flest er kinesere, er snart nordmenn flest osloregionbeboere. Når tre av mine fem unger har bosted i Oslo, er det på tide å begynne å bli litt nysgjerrig på hva Oslo-samfunnet er?

Oslo-samfunnet har en voldsom tiltrekningskraft. Jeg tror at noen av de store utfordringene i Oslo-samfunnet er knyttet til bl.a. inkludering, at det er en delt by, at det er en by preget av stort mangfold, og nettopp dette gjør at den også har så stor tiltrekningskraft. Det er et moderne og spennende samfunn som er i ferd med å utvikle seg her i Oslo-regionen, og flere og flere av oss nordmenn blir veldig fascinert av nettopp dette samfunnet.

Hadelandskommunene skjønte dette for noen år siden. Da var jeg opplandspolitiker. De sa at de ønsket å bli en del av Oslo-regionen, og da var det en del fylkespolitikere som tok dette som litt truende: «Nå må dere bestemme dere. Enten får dere være opplendinger, eller så får dere si at dere

er en del av Oslo-regionen, men det liker vi ikke». Det var jeg veldig imot. For det første har jeg veldig sans for alle som utfordrer og krysser slike administrative grenser, for det tror jeg er så viktig. Skal en få til en god samfunnsutvikling, gjelder det å tone ned betydningen av slike grenser. For det andre hadde de nettopp oppdaget noe. Det skjer noe i Oslo-regionen som det er veldig viktig at vi litt på utsida oppdager – Sverre Myrli var inne på det, sjøl om Myrli ikke er så mye på utsida som det jeg er og Oppland er. Og det var veldig spennende og nyttig og viktig for deres eget samfunnsutviklingsarbeid å bli en del av Oslo-regionen.

Nå har Oppland kommet etter i denne regionkrumpingsdiskusjonen, og intercity-diskusjonen, to spor til Lillehammer osv. viser jo nettopp det. Vi ønsker også å bli en del av en større Oslo-region. Jeg håper ikke det blir oppfattet som truende for dere som bor sentralt i Oslo, at nettopp vi også ønsker å bli en del av en større region og bli med på den spennende samfunnsutviklinga som her foregår.

I den sammenheng syns jeg Sverre Myrli har et veldig viktig innspill rundt dette med strukturendring. Jeg syns nettopp Oslo-regionen er et godt eksempel på hvor veldig viktig det er at vi har et demokratisk nivå mellom stat og enkeltkommunen. Jeg vet ikke hvor store ambisjoner egentlig Høyre og Fremskrittspartiet har når det gjelder å endre kommunestrukturen, men jeg kan aldri tenke meg at en vil kunne få én kommune som heter Oslo-regionen, som inkluderer Hedmark og Oppland. Jeg tipper at en vil havne opp med langt flere enheter enn bare én, og da må vi nettopp ha ett nivå. Det bør være politisk direkte styrt oppe på det store regionnivået, nettopp for å få en hensiktsmessig enhet som utgangspunkt for god samfunnsutvikling.

Takk for denne debatten. Dette var et forsøk på en hyllest og en kjærlighetserklæring fra en opplending, som samtidig beklager at vi til nå har vært litt for passive. Vi skal aktivisere oss mer framover.

Knut Tønnes Steenersen (FrP) [10:37:19]: Dette er en interessant og viktig interpellasjon. Jeg hører at representanten Bøhler tar til orde for ny organisering, til og med særlovgivning for å få til samhandling i Oslo-området. Nå synes jeg statsråden var litt mer uklar når det gjelder hva hun pratet om, var det Oslo, var det Oslo-området eller var det hele østlandsområdet, som jeg tror er tre forskjellige områder. Der var representanten Myrli noe klarere, for han ville bare slå sammen alt, og var ganske sikker på at det var den rette løsningen.

Jeg bor i en kommune som heter Ski. Det er veldig sjelden at det lokale temaet i Ski er det samme som det er i Asker eller i Lillestrøm. Vi holder ikke engang med samme fotballag. Det er en litt rar sammensetning.

Det blir litt spesielt bare å prate om Oslo, for hvis bo-ligsituasjonen i Oslo er så prekær som Bøhler sier, tror jeg kanskje løsningen på dette er å se lenger ut enn bare til Oslo bys grenser.

Jeg var litt overrasket over at statsråden sa at det er positivt at kriminaliteten ikke har økt. Det er jeg i og for seg glad for, men representanten Tetzschner legger fram tall her som viser at den faktisk har økt. Det er kanskje forskjellige undersøkelser, men jeg håper at alle partiene på

Stortinget er enige om ett mål, og det er at en skal ha en kraftig reduksjon i kriminaliteten i Oslo – og i Oslo-området.

Så er det Oslopakke 3, som jeg kjenner til som fylkespolitikker i Akershus. Det er riktig, som Bøhler sa, at her har de blitt rammet av veldig mange kompromisser. En del veiprosjekter i Akershus ble veldig skadelidende da Sinsenkrysset ble mye dyrere enn beregnet. Nå sprekker denne pakken kraftig, og da er spørsmålet: Vil staten endelig bidra? Skal vi få mer bompenger? Det er ikke vi særlig glad for. Eller er man nødt til å senke ambisjonsnivået, noe som heller ikke er noen god løsning.

Men gladsaken jeg som representant fra Follo har hatt de siste årene – som alle partiene har vært positive til – er Follobanen. Vi gleder oss enormt til denne kommer til vårt område, både for lettere å komme til hovedstaden og for at folk lettere kan komme ut til oss. Men så kan man stille seg spørsmål om hvordan regjeringen kan sette seg i en situasjon hvor hvert eneste togsett som går til og fra hovedstaden, både morgen og ettermiddag, er så fulle at det nesten ikke er plass til dem som skal være med. Det kan hende at valget mellom bil og tog hadde blitt enklere hvis det var plass på togene. Kundene står i kø for å kjøre tog, men leverandøren av denne tjenesten leverer ikke varen.

Kanskje fordi jeg er fremskrittspartipolitiker mener jeg at det er kun én konklusjon på dette, og det er at leverandøren av tog tjenestene er i statlig eie.

Jan Bøhler (A) [10:40:27]: Jeg vil takke for mange gode innlegg som det var veldig fint å sitte og høre på. Jeg vil kommentere et par problemstillinger.

Det første er det som representanten Tybring-Gjedde var inne på, om at etniske nordmenn flytter ut av Groruddalen osv. – integreringsutfordringen. Der vil jeg understreke at jeg tar integreringsutfordringen på fullt alvor. Jeg ser at det er et faktum at en del etniske nordmenn gjør det, og særlig barnefamilier, på grunn av utrygghet når det gjelder norskkunnskaper, og når det gjelder om barna får likeverdige læringsmiljø som ellers i byen og landet. Men det knyttes, slik jeg ser det, og jeg ser det på nært hold, mindre og mindre til hudfarge. Man er sammen på tross av hudfarge, man er like norsk og har lov til å være like norsk uavhengig av eventuell innvandrerbakgrunn. Man må få lov til å bli norsk etter hvert, og da er det viktigste for meg ikke å skille på hudfarge.

Men vi må bygge opp tiltak som virker, og 20 timer gratis kjernetid i barnehagene har ført til at 95 pst. – hvis man ser på bydelene i Groruddalen og Søndre Nordstrand – nå går i barnehage, mens det tidligere var nede i 60–70 pst. De som manglet, var dem som var utsatt når det gjaldt å starte på skolen og ikke kunne norsk. Vi ser nå en annen utvikling, derfor bør det prosjektet satses på videre, gå ned til tre år, og det må også innføres i Gamle Oslo, på Grünerløkka og på Sagene, hvor det mangler – og det kan skapes problemer.

Jeg snakket også om utvidet skoledag i disse områdene, hvor ned mot 20 pst. deltar i SFO, bl.a. på grunn av prisen. Med en utvidet skoledag vil denne språkutviklingen kunne bli mye sterkere – og det å vokse opp sammen i Norge.

Det er den tryggheten norske foreldre trenger, da vil de bli boende, det er ikke fordommer mot hudfarge.

Når det gjelder kommentarene om Oslo og Akershus, synes jeg det var veldig positivt det representantene Syversen, Aksel Hagen, Sverre Myrli og flere var inne på. Når det gjelder Sverre Myrlis løsning, vil jeg si at jeg synes vi skal være åpne for det forslaget, men at man da må se på særlovgivning, noen særlige utforminger av en slik ny løsning som ivaretar Oslos behov for å løse en del oppgaver som er kommunale og fylkeskommunale, i godt samspill lokalt. Man må også rette det nye samarbeidet spesielt inn mot areal, transport osv.

Jeg er enig i det Skei Grande sa når det gjelder rusproblemene. Der handler det om å få rus inn i Samhandlingsreformen. Det bør skje innen 2014. Jeg er også enig i det som er sagt om innovasjonsvirkemidler i Oslo-regionen, som jeg også var inne på tidligere.

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:43:55]: Det har vore interessant å lytte til gode og konstruktive innlegg.

Til Steenersen vil eg seie at eg snakka i mitt innlegg om både Oslo-området og Oslo-regionen. Eg trur det er viktig å sjå heile Oslo-regionen i samanheng, sjølv om det er nokre utfordringar – som òg interpellanten seier – som Oslo kommune må løyse i Oslo, og som er spesifikke i byen.

Representanten Syversen lytta nok dårleg då eg hadde mitt innlegg, for eg sa at områdesatsinga må halde fram. Det synest eg var ganske tydeleg sagt frå ein statsråd. Det er ikkje alltid me er så tydelege. Eg vart òg utfordra på om eg ville gjere noko med fylkesgrensa. Ja, om Oslo og Akershus ynskjer det, stiller eg opp når som helst, som eg òg har gjort med ein del andre kommunar som har teke tak i det. Det er interessant å høyre at det finst dei som ser løysingar her, men slik eg oppfattar det så langt, har det ikkje vore vilje i Oslo til å tenkje på ei slik samanslåing så langt. Det har vore sterk motstand mot det, og det synest eg òg er viktig vert sagt når me diskuterer det temaet.

Når det gjeld økonomien i Oslo, som representanten Skei Grande tok opp, fekk Oslo styrkt sin økonomi ved omlegging av inntektssystemet fordi me la større vekt på sosiale kriterium, dei vart vektta opp. Det kom Oslo til gode, for Oslo har spesielle utfordringar på det området, som òg har vore adressert frå talarstolen i dag. Oslo sin økonomiske situasjon må karakteriserast som god – netto driftsresultat på 4,5 pst. i fjor, disposisjonsfond på 6,4 pst. og netto lånegjeld på 42 pst., som er knapt under det snittet som andre kommunar har, som er 74 pst. Det betyr ikkje at alt er fryd og gaman i Oslo. Oslo har store utfordringar, men me har frå regjeringa si side teke tak i det, ikkje minst det som handlar om at Oslo har store sosiale utfordringar, som me no utfører fordi mange flyttar hit frå landet elles.

Når det gjeld dei nasjonale verkemidla til næringsutvikling, vil eg åtvare mot at ein tek tak i den debatten gjennom å utfordre dei distriktsretta verkemidla. Me bør heller stå i lag om å auke dei nasjonale verkemidla. Innovasjon Noreg er tufta på Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, som i si tid var Distriktenes Utbyggingfond. Viss det

er slik at namnet no gjer at ein vil endre verkemiddelområdet, må me vurdere om namnet bør skiftast. For Innovasjon Noreg er fyrst og fremst tufta på andre målsettingar. Men me har oppretta nasjonale verkemiddel og dei må òg styrkast, slik at Oslo og andre storbyområde får løyst ut det potensialet som ligg for vekst.

På same vis som landet treng ein hovudstad som er progressiv og velfungerande, treng Oslo ein regional balanse som varetek ein distribuert vekst i heile landet. Me har alt å tene på å samarbeide om det, og eg har aldri sagt at Oslo-innbyggjarar ikkje føler avmakt. Eg har nettopp sagt at dei føler nøyaktig den same avmakta som ein av og til gjer i Gudbrandsdalen eller i Finnmark. Me har mest til felles, og me har mest å hente på å jobbe ilag.

Presidenten: Dermed er sak nr. 3 ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [10:47:16]

Interpellasjon fra representanten Ine M. Eriksen Søreide til forsvarsministeren:

«Norske myndigheter har et ansvar for å følge opp soldater både før, under og etter tjeneste. Et enstemmig storting har stilt seg bak mange tiltak de senere årene, noe som har bidratt til å bedre situasjonen for skadde veteraner som har vært ute i internasjonale operasjoner på vegne av Norge. Likevel gjenstår mye: Mange skadde veteraner opplever ofte møtet med det sivile hjelpeapparatet, som Nav, Statens pensjonskasse og helsevesenet, som svært vanskelig. Veteranene opplever at det mangler kompetanse om hva de har vært utsatt for. Fortsatt er det ikke lik erstatning for lik skade, og erstatningsordninger oppfattes som uoversiktlige og urettferdige. For få punkter i handlingsplan for veteraner «I tjeneste for Norge» fra 2011, er gjennomført.

Hva vil statsråden gjøre for å rette opp disse manglene i veteranpolitikken?»

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:48:44]: Veteran er en hedersbetegnelse, det er ikke en diagnose. Forsvarets veteraner bringer med seg verdifulle og positive erfaringer og kunnskaper fra et viktig og veldig ofte risikofylt oppdrag på vegne av den norske stat og det norske samfunnet. Heldigvis klarer de fleste veteraner seg godt, men de som sliter, sliter ofte veldig tungt.

Det er stor enighet om at de kvinner og menn som utfører krevende oppdrag på vegne av Norge, har krav på vår støtte og vår anerkjennelse. Vi er på lag i denne saken, men vi kan være uenige om vurdering av virkemidler, eller hvor langt vi egentlig har kommet. Stortinget og regjeringa har stått sammen om å ville styrke dette området gjennom flere år.

Dette er et tema som engasjerer. Det engasjerer oss som politikere, det engasjerer soldatene og deres pårørende, og det bør engasjere hele det norske samfunnet. Senest i dag morges mottok jeg et støtteoppdrag for veteransaken med 628 underskrifter. Det engasjementet som initiativtakeren til denne kampanjen, Arild Lihaug, og andre ildsje-

ler viser – jeg ser at mange av dem sitter på galleriet her i dag – bør inspirere oss alle.

Støtte, anerkjennelse og ivaretagelse må ta mange former – for det første en praktisk form. Det må være tilstrekkelig og forsvarlig trening og opplæring. Vi må forberede dem som skal ut, og de må ha godt materiell. Rammevilkårene som setter Forsvarets menn og kvinner i stand til å løse de oppdrag vi har pålagt dem, må være gode.

Dernest må det ha en symbolsk form. Medaljer, parader og hjemkomstseremonier er viktig. Jeg har på vegne av Stortinget gleden av å delta på alle medaljeseremoniene og hjemkomstparadene for Forsvarets veteraner, og jeg ser jo hvordan det gjør meg som politiker, på vegne av Norge, stolt, men jeg ser også hvilket samhold og hvilken identitet det skaper. Dette fellesskapet er viktig for den enkelte, og det er viktig for Forsvaret som organisasjon. Det var lenge undervurdert i Forsvaret, og det var lenge undervurdert i offentligheten. Symboler er viktige. Vi skal vise fram våre veteraner og være stolte av dem og den jobben de har gjort, og gjør.

Så må det være en politisk anerkjennelse, en bevissthet rundt oppdragene og kunnskap om militærmaktens rammer, muligheter og begrensninger. Vi skylder våre soldater i skarpe oppdrag å være interessert i det de gjør og åpent diskutere og debattere deres oppgaver og oppdrag.

Så må det til en økonomisk og juridisk anerkjennelse og ivaretagelse, gode rammevilkår og forutsigbarhet for den enkelte soldat og hans eller hennes familie. Vi må anerkjenne risikoen i soldatyrket gjennom godtgjørelser som står i samsvar med oppgaven, og når noen har ofret sin egen helse, sørge for at han eller hun settes i stand til å leve et mest mulig fullgodt liv gjennom økonomisk kompensasjon. Dette siste aspektet ved anerkjennelse handler ikke bare om økonomi. Det handler om hvordan vi har innrettet vår forvaltning, om hvordan systemet møter den enkelte, om hvordan den som har gjort sin plikt, skal kunne kreve sin rett uten å oppleve det som en ny kamp – en kamp som mange sier de opplever som tøffere enn den de utkjempet på slagmarken. Hvordan vi behandler våre veteraner, sier veldig mye om oss som samfunn.

Jeg vil berømme Forsvaret for styrkinga av veteranarbeidet. Det er oppretta en egen Forsvarets veteranertjeneste som nå gjøres til en permanent organisasjon, vi har en synlig og markant veteraninspektør, det er større oppmerksomhet rundt dekorasjoner og seremonier, prinsippet om «én dør inn» hos Forsvaret har nok kanskje ikke satt seg fullt ut i praksis, men det er et viktig prinsipp, og ikke minst utvikles Bæreia som et senter for veteranene og deres nærmeste pårørende.

Men veteranarbeidet må nå langt utover Forsvarets egne rekke og organisasjoner, og det er her det butter imot, særlig i den enkeltes møte med systemet på sivil side, den offentlige forvaltninga i form av Nav, Statens Pensjonskasse og helsevesenet.

Regjeringas handlingsplan I tjeneste for Norge kom våren 2011, etter å ha vært varslet i to år. Samtidig endret man den særskilte kompensasjonsordninga for skadde veteraner. Handlingsplanen favner bredt: 127 foreslåtte tiltak og et virkeområde også utenfor Forsvaret, f.eks. politi, per-

sonell i utenrikstjeneste osv. Da Stortinget spurte i juni i år, fikk vi opplyst at 26 av tiltakene er gjennomført, mens en lang rekke tiltak skal gjennomføres innen utgangen av 2012, og jeg regner med at statsråden vil si mer om status for oppfølging av planen.

Jeg nevnte at flere veteraner er sitert på at kampen mot systemet er tøffere enn kampen på slagmarken. Det forteller meg at det er nødvendig å gjøre noe drastisk. Det er ikke akseptabelt, og det er ikke i tråd med de intensjoner Stortinget har gitt uttrykk for, eller de vedtak vi har fattet. Skadde veteraner møter fortsatt i altfor stor grad liten forståelse for sin situasjon og sine skader i sivil forvaltning og helsevesen. Det mangler kompetanse, og det mangler kunnskap. Det må forbedres, og det må legges til rette for systematisk kompetanseheving i relevante fagmiljøer, slik bl.a. Veteranforbundet SIOPS gjør i samarbeid med Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging. Det er knyttet til kompetanseutvikling innenfor spesialisthelsetjenesten og andre deler av Nav-systemet. Dette er et tilbud som Høyre foreslo å styrke betraktelig i sitt alternative budsjett.

Høyre mener også at det bør vurderes å samle og sentralisere kompetansen knyttet til veteraners økonomiske og juridiske rettigheter i forvaltninga, f.eks. gjennom en modell i tråd med det tidligere krigsinvalidekontoret i det gamle Rikstrykdeverket. Det ville kunne sikre implementering av «én dør inn»-prinsippet også innen sivil forvaltning og bidra til samling og styrking av kompetanse og enhetlig praksis på området. I tillegg må fagkompetansen og vedtaksmyndigheten i størst mulig grad være samlet. Sann er det ikke i dag. En samlet opposisjon foreslo dette i innstillinga til ny langtidsplan.

I dag er saksbehandlingen hos Statens Pensjonskasse vegg for mange skadde veteraner. Statens Pensjonskasse forvalter et omfattende sett av ulike erstatnings- og kompensasjonsordninger. Det er uoversiktlig, og det er komplekst, ikke minst for den enkelte som møter systemet, og det er ekstremt lang ventetid. I handlingsplanen er tiltakene knyttet til Statens Pensjonskasse formulert som tiltakspunkt 103, som omhandler prosedyrer for spesialistutredning, tiltak for å korte ned uakseptabelt lang ventetid og særlig at

«det skal etableres en helhetlig og forutsigbar prosess mellom Forsvaret og Arbeids- og velferdsetaten/SPK for håndtering av erstatningskrav».

Dessverre er det fortsatt verken helhetlig eller forutsigbart. Veteraner som søker om erstatning, opplever fortsatt en uforsvarlig lang saksbehandlingstid. De opplever en nær sagt kafkask prosess knyttet til innhenting av spesialisterklæringer, og de opplever beviskrav som ikke syns å være i tråd med de føringer Stortinget har gitt overfor regjeringa i denne type saker. For den enkelte blir belastninga enorm. De opplever stadig nye krav om tilleggsdokumentasjon som nærmest virker som en standard prosedyre, som bidrar til å gjøre saksbehandlingen unødvendig lang.

Resultatet av Statens Pensjonskasses saksbehandling er nå at stadig flere saker forberedes og etter hvert også bringes fram for rettsapparatet. Det er ikke en god utvikling. Det er ikke bra for den enkelte, som må bruke ytterligere

ressurser på dette, og det er ikke bra for Forsvaret eller for offentlige myndigheter. Ikke minst: Det skaper et inntrykk av at staten ikke tar sitt ansvar, og at den enkelte soldat ikke får det han eller hun har krav på. Det reiser paralleller til en av Norges virkelig historiske skamletter, nemlig behandlingen av krigsseilerne gjennom hele etterkrigstida. Nå ser vi igjen mennesker som har ytt samfunnet det ytterste offer, for deretter å gå til grunne i møte med systemet. Det kan vi ikke være bekjent av.

Vi vet at traumatiserte veteraner har valgt å ta sitt eget liv etter å ha kommet tilbake fra tjeneste. Overgangen har vært for vanskelig, og sikkerhetsnettet har ikke vært godt nok. Om nyhetssaken om selvmordsratene hos veteraner i går kveld viste oss noe, er det særlig behovet for mer kunnskap og mer forskning på deres situasjon. Den lenge etter spurte levekårsundersøkelsen blir derfor et særdeles viktig skritt på denne veien. Fra Høyres side har vi høye forventninger til undersøkelsen og ikke minst til oppfølginga av den.

Vi har kommet et godt stykke på vei med å forbedre anerkjennelsen og ivaretagelsen av våre veteraner, både før, under og etter tjeneste. Utfordringene gjenstår likevel, spesielt i det sivile hjelpeapparatet, og i denne saken – som for veteranene for øvrig – holder det ikke å komme et godt stykke på vei, vi må faktisk komme helt hjem.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:58:52]:

Interpellanten tar opp et viktig tema. Det er riktig som representanten Eriksen Søreide understreker, at det er bred enighet om regjeringens veteranpolitikk. Jeg er glad for at veteranpolitikken vies så stor oppmerksomhet og interesse, både i politiske rekker og i fagmiljøene. En rekke tiltak er iverksatt, og kompetansen på feltet utvikles stadig. I tillegg foregår det mye viktig og interessant forskning knyttet til veteraner.

Regjeringen Stoltenberg er den første norske regjering i etterkrigstiden som har tatt samfunnsansvaret på alvor og iverksatt tiltak for å anerkjenne veteranenes innsats for å skaffe fred og sikkerhet i andre deler av verden.

Samfunnsansvaret gjelder før, under og etter at soldatene har kommet hjem fra sine utenlandsoppdrag. Dette står sentralt både i St.meld. nr. 34 for 2008–2009, Fra vernepliktig til veteran, og i den påfølgende handlingsplanen i 2011, I tjeneste for Norge. Handlingsplanen er signert av seks statsråder og har 126 tiltak som skal iverksettes i perioden 2011–2013. Dette betyr ikke at vi vil være i mål i 2013. Tiltak for veteraner skal selvsagt utvikles langt utover denne perioden.

Av handlingsplanens samlede 126 tiltak er 107 tiltak innført eller påbegynt. 95 av tiltakene er under Forsvaret, de resterende under andre departement og sektorer. Noen tiltak kan iverksettes relativt raskt, mens andre er mer komplekse og krever lengre tid for å bli gjennomført fullt ut. Dette gjelder særlig innen kompetanse, forskning og modellutvikling. Derfor er det slik at arbeidet med enkelte av tiltakene vil fortsette utover 2013.

Arbeidet er godt i gang. Oppfølgingen og koordineringen av tiltakene ivaretas av en interdepartemental arbeidsgruppe som består av de seks departementene som har ut-

viklet planen. Dette samarbeidet fungerer godt. I tillegg er det etablert et møteforum for etatssjefene i Forsvaret, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Statens pensjonskasse, Bufetat og Helsedirektoratet. Hensikten med dette er å drøfte felles problemstillinger knyttet til oppfølgingen av veteranene. Målet er å tilby de veteranene som har behov for det, mest og best mulig koordinert støtte og hjelp. Vi er allerede i ferd med å forenkle samarbeidet og øke kompetansen i alle de berørte etatene. Dette er noe som allerede bør være merkbart for mange av våre veteraner.

Jeg vil gjerne berømme arbeidstaker- og veteranorganisasjonene for engasjementet og samarbeidet både i forbindelse med utformingen av handlingsplanen og nå også i implementeringsfasen. Deres bidrag vil være viktig for oss også i tiden fremover.

Denne regjeringen har gjort mye for å bedre veteranenes møte med det sivile hjelpeapparatet, slik representanten Eriksen Søreide etterlyser. Jeg mener vi har kommet et stykke på vei. Et av de viktigste tiltakene i handlingsplanen har vært å gi veteranene én dør å henvende seg til i Forsvaret. Det var en viktig del av bakgrunnen for at vi opprettet Forsvarets veteran tjeneste som et prosjekt i 2011. Veteran tjenesten ledes av en generalmajor benevnt Forsvarets veteraninspektør. I Forsvarets budsjettproposisjon for 2013 foreslår vi at prosjektet nedlegges, men oppstår igjen i form av en ny organisasjon for veteranene. Denne vil være tilknyttet Forsvarsstaben. Den vil ha som hovedoppgave å innføre handlingsplanen og følge denne tett.

Selv om de aller fleste veteraner mestrer hverdagen meget bra, kan tiden etter tjeneste være krevende for noen, ikke minst psykisk. Det er særlig to hovedutfordringer som vi må ha et særskilt fokus på. For det første er det behovet for koordinerte og sammenhengende tjenester, og for det andre å sikre god kompetanse på behandling av traumer hos personell i helse- og omsorgstjenesten. Helse- og omsorgsministeren har ansvar for å påse at dette følges opp, og han har forsikret meg om at han tar dette ansvaret på største alvor.

Personell som har deltatt i utenlandsoperasjoner, har ved hjemkomst ulike behov for tjenester knyttet til arbeid og velferd. Det tilbudet veteranene får i dag, er heldigvis langt bedre enn det var tidligere. Arbeids- og velferds-etaten har gjennomført en rekke forbedringer med hensyn til saksbehandlingstid, tilgjengelighet og intern koordinering. I tillegg har etaten gjort mye for å øke kompetansen omkring veteranenes særskilte utfordringer og behov. Den har også styrket samhandlingen med eksterne aktører, som Forsvaret og Statens pensjonskasse.

Statens pensjonskasse forvalter ulike erstatnings- og kompensasjonsordninger som kan gi forsvarspersonell som tjenestegjør i utlandet, økonomisk kompensasjon ved skade eller sykdom. For den enkelte kan kompensasjon fra disse ordningene være av stor betydning. Arbeidsministeren opplyser at Statens pensjonskasse derfor har igangsatt en rekke tiltak for å sikre en rask og effektiv behandling av sakene, samtidig som man ivaretar forsvarlig saksbehandling og den enkeltes rettssikkerhet.

Selv om det er flere erstatnings- og kompensasjonsordninger, er det tilstrekkelig med én søknad til Statens pen-

sjonskasse. Søknader fra veteraner om kompensasjon utredes da etter alle aktuelle regelverk, selv om det kun er søkt etter én ordning.

Statens pensjonskasse, Nav, Forsvaret og helse- og omsorgstjenesten har i samarbeid utarbeidet en prosedyre for samordnet saksbehandling av erstatningskrav fra veteraner. Det er bl.a. laget felles rutiner for innhenting av medisinsk dokumentasjon. I praksis innebærer dette at den samme spesialisterklæringen brukes av både Statens pensjonskasse og Arbeids- og velferdsetaten der dette er mulig.

Ved etableringen av en særskilt erstatningsordning i forsvarspersonelloven fra 1. januar 2010 har staten påtatt seg et objektivt ansvar overfor militært og sivil personell for enhver fysisk eller psykisk skade eller sykdom som har oppstått som følge av tjeneste i en internasjonal operasjon. Ettersom loven ikke gjelder for skader før 2010, ble det samtidig etablert en særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som ivaretar også våre veteraner tilbake til 1978. Regjeringen anser dette som et svært viktig bidrag til både anerkjennelse og ivaretagelse av veteranene.

Den særskilte kompensasjonsordningen omfatter krav som ligger langt tilbake i tid. Regjeringen anså det derfor som nødvendig at ordningen ble innført med lempeligere krav til bevis. At ordningen ga en lavere maksimal erstatningsgrense enn ordningene med strengere beviskrav, ble møtt med kritiske røster fra veteranorganisasjonene. Derfor ble det ved en endring i sommer også innført en mulighet til å få 65 G ved 100 pst. ervervsmessig uførhet. De må da oppfylle det ordinære beviskravet som gjelder for skader fra 2010 og fremover i tid. I tråd med handlingsplanen har våre eldre og nye veteraner nå samme mulighet til økonomisk kompensasjon for samme skade. Dette er viktig.

Regjeringen har tatt ansvaret for å følge opp våre veteraner på største alvor. Anerkjennelse og ivaretagelse av våre veteraner og deres innsats for Norge er meget viktig.

Det arbeides godt med implementeringen av handlingsplanen, og denne er i god rute. Jeg forventer at alle tiltak vil være implementert eller påbegynt innen planen utløper i 2013. Veteranarbeidet har et langsiktig perspektiv, og flere av handlingsplanens tiltak vil være utover handlingsplanens tidsrom.

Jeg hadde i min forrige periode som forsvarsminister veteranene som en av mine aller høyest prioriterte saksfelt. Dette kommer jeg fortsatt til å ha også i tiden fremover.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:08:22]: Jeg takker statsråden for svaret. Samtidig etterlyser jeg for så vidt også svar på en del av de konkrete spørsmålene jeg stilte.

La meg bare understreke viktigheten av hvordan man jobber i det sivile hjelpeapparatet. Når det er snakk om muligheten til samme kompensasjon for samme skade, er jo spørsmålet alle stiller, hvor reelt det er så lenge beviskravene dels er ulike og – ikke minst – vanskelige å oppfylle.

Man kan jo bare tenke seg følgende situasjon: Man har vært i tjeneste i utlandet for 15 år siden. Det finnes ikke stridslogger eller dokumentasjon på det man har gjort, det

man har vært igjennom. Når man da skal henvende seg til Nav eller Statens pensjonskasse, opplever man at ingen forstår hva man snakker om, for det er naturlig nok ingen som har opplevd det samme som en selv. I tillegg kan man ikke legge fram dokumentasjon, fordi stridsloggen ikke finnes, eller fordi informasjonen er gradert.

Hvis man hadde samlet all kompetansen på dette området etter modell av det tidligere Krigsinvalidekontoret, der alle saker gikk rett inn og forbi alle de andre saksbehandlerne i Statens pensjonskasse og Nav, som holder på med helt andre ting – der satt kompetansen på å behandle de søknadene – ville det være mye lettere for de veteranene som sliter, å møte det sivile hjelpeapparatet.

Det handler også om å bruke den kompetansen veteranene sitter på. Jeg tror veldig mange av de veteranene vi har i dag, som har vært i ulike operasjonsområder over mange år, har en kompetanse som kunne vært brukt i det sivile hjelpeapparatet til å hjelpe til med nettopp disse sakene. Det betyr ikke at det ikke skal være beviskrav, og det betyr ikke at alle får erstatning uten å bevise en årsakssammenheng – tvert imot. Men det finnes mange enkle grep som kan gjøre dette mindre komplisert for veteranene enn det det framstår som i dag.

Når veteranene møter en pensjonskasse som krever stadig ny dokumentasjon, er det selvfølgelig en tilleggsbelastning – spesielt når det så å si er umulig å dokumentere. Det oppleves forferdelig tungt. Hvis man valgte å samle kompetansen mer, ville man kommet i den situasjon at de som satt og behandlet søknadene, hadde kompetanse både på symptomene, på hvilket operasjonsområde man hadde vært i, og på hva som var typisk for disse veteranene. Det ville gjøre det mye, mye enklere.

Det er mye dårlig informasjon, det skapes ofte høye og urealistiske forventninger, og så knuses håpet etterpå. Men det er statsråden som eier de relevante forskriftene, og som er nærmest til å instruere Statens pensjonskasse og til eventuelt å opprette et tilsvarende krigsinvalidekontor for å lette situasjonen for veteranene.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:11:52]: Det er ikke vanskelig å forstå at veteraner som har slitt, kanskje så langt tilbake som fra 1978, føler det spesielt tungt når man skal huske tilbake, kunne dokumentere noe som er vanskelig å dokumentere, og også legge frem sine problemstillinger innenfor mange ulike dører. Det var nettopp derfor jeg tok opp saken og laget ordninger som skulle gjøre det enklere å kunne få erstatning, selv om sakene lå langt tilbake i tid.

Når det gjelder de ulike erstatningsordningene som nå finnes, er den ene for fremtiden, og den tror jeg vi alle er enige om: opp til 65 G og med et objektivt erstatningsansvar.

Det er også mulig å få 65 G for skader langt tilbake i tid, men der er det et sterkere krav til bevis. Lempeligere beviskrav gjør at man kan få erstatning opp til 35 G, og en billighetserstatningsordning på 6 G finnes også.

Det viktige med disse ordningene er at man kan sende inn én søknad og få den vurdert opp mot alle ordningene – ut fra søknad og dokumentasjon.

Jeg har stor forståelse for problematiseringen av dokumentasjonen, men jeg tror vi bare må erkjenne at noe dokumentasjon må det være hvis man skal få den høyeste erstatning og saken ligger langt tilbake i tid.

Det er ulike områder veteranene trenger oppfølging på. Erstatning er veldig viktig. Anerkjennelse, som representanten Eriksen Søreide var inne på, er utrolig viktig – den anerkjennelse som man får fra samfunnet ved medaljeutdeling osv. Det å takle hverdagen er også en utrolig viktig sak. Det nye prosjektet på Elverum i Østerdalen, som er et samarbeid mellom helse, Nav og Forsvaret, er modell for hvordan det skal være i hele landet. Der har de gjort det sånn at de møter soldatene idet de kommer hjem fra utenlandstjeneste og hjelper til med å søke arbeid – hvis det trengs – eller andre ordninger som er nødvendige.

Som tidligere helseminister er jeg selvfølgelig veldig opptatt av oppfølgingen i helsevesenet. Der gjøres det en god jobb, men det er ikke tvil om at det tar tid å bygge kompetanse på et så komplekst felt.

Sverre Myrli (A) [11:15:17]: Veteraner fra utenlandsoperasjoner er vår tids helter. De er 2000-tallets krigshelter. Siden annen verdenskrig har ca. 120 000 tjenestegjort i utenlandsoperasjoner – fra Tysklandsbrigaden via Korea, Kongo, Libanon, Balkan og andre steder til Afghanistan.

Hvordan har disse hedersmenn og -kvinner hatt det i utlandet og etter at de kom hjem? De aller fleste ser tilbake på tida i utenlandstjeneste som en berikende og utviklende tid, noe som har gitt dem mye. De kan og bør være stolte av innsatsen de har lagt ned.

Jeg føler innledningsvis behov for å si at vi nå må passe oss så vi ikke framstiller det slik at det å være veteran fra utenlandstjeneste automatisk er problematisk. Men en del har slitt, særlig etter at de har kommet hjem fra tjeneste. Storsamfunnet tok ikke dette på alvor i tiår etter tiår.

Jeg har hørt eksempler på soldater som omkom i utenlandsoperasjoner, og der det ikke fantes noe støtteapparat i Forsvaret og ingen hjelp til dem som satt igjen hjemme. Det var skammelig hvordan storsamfunnet opptrådte i disse sakene. Heldigvis har det skjedd mye de siste årene. Fra 2005 ble det et taktskifte i veteranpolitikken. Jeg nøler ikke med å kalle Anne-Grete Strøm-Erichsen for veteranminister fra hennes første periode som forsvarsminister. Jeg synes kanskje Høyre og interpellanten i dag kunne kostet på seg ett takkens ord til forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen for den innsatsen hun har lagt ned for å bedre veteranenes situasjon. For å si det på en svært pen måte: Før 2005 skjedde det svært lite i veteranpolitikken.

Veteranorganisasjonene har spilt og spiller en helt avgjørende rolle i det arbeidet som er gjort, og som skal gjøres. Organisasjonene gjør et svært viktig arbeid både ved å ta vare på veteranene og også ved å jobbe overfor politiske myndigheter, Forsvaret og andre for å finne ordninger og systemer som ivaretar veteranene på en bedre måte.

Hva tok så veteranene og deres organisasjoner opp med oss tidligere for å få endringer i veteranpolitikken? Jo, det var ønskelig å få på plass bedre erstatningsordninger fordi ordningene som fantes, var for dårlige. Det ble tatt på alvor, og det kom en ny erstatningsordning for dem som

tjenestegjør i utenlandsoperasjoner fra 2010, en ny erstatningsordning for fysiske og psykiske skader. Tilbakemeldingen jeg har fått, er at – jeg tror nesten jeg kan si samstemt – det er en meget god ordning, som alle er fornøyd med.

Så ble det stilt spørsmål om hva vi gjør med dem som har vært ute før? Veldig ofte dreide dette seg om folk som fikk psykiske lidelser i ettertid – etter at de kom hjem. Da ble det også innført en særskilt kompensasjonsordning for dem med psykiske skader, og som hadde tjenestegjort mellom 1978 og 2009 – fordi organisasjonene og veteranene tok det opp. Det gjorde sterkt inntrykk – det var vel sommeren 2010 – da veteraner og veteranorganisasjoner demonstrerte og tok opp nettopp dette utenfor Stortinget.

Den særskilte kompensasjonsordningen var i utgangspunktet på 35 G. Det ble tatt opp at det var for dårlig, det burde være 65 G. Så ble det rettet på, slik at det er mulig å få 65 G også innenfor den ordningen.

Vi er ikke fornøyd med tingenes tilstand. Mye er gjort, og mer må gjøres. Vi er ikke i mål. Forsvaret har gjort svært mye. Nå gjenstår det at det sivile hjelpeapparatet tar veteransakene like alvorlig som Forsvaret har gjort: Nav, helsevesenet, Statens pensjonskasse og andre.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:20:45]: Først vil eg takke interpellanten for at denne veldig viktige saka igjen er blitt sett på dagsordenen.

Som allereie nemnt, har det sidan den andre verdskrigen vore over 100 000 unge menn og kvinner som har tenestegjort i internasjonale militære oppdrag på vegner av konge og fedreland, på vegner av storting og regjering. Desse har vorte sette til å løyse krevjande oppdrag i komplekse situasjonar og under tidspress, og dei har møtt vanskelege etiske dilemma.

Soldatar på internasjonale oppdrag må vere budde på å ta liv på vegner av den norske staten og i enkelte situasjonar gi sitt eige liv for Noreg. Det er viktig at samfunnet gir veteranar den anerkjenninga dei fortener for den jobben dei har gjort på vegner av Noreg.

Som nemnt tidlegare, kjem dei fleste som deltar i internasjonale operasjonar, styrkte ut av det, men dessverre ikkje alle. Altfor mange slit etter at dei har kome heim og har problem med å tilbakestille seg til eit sivilt liv, noko dei høge sjølv mordstala blant veteranar viser. Dette var òg tema på NRK i går.

Veteranorganisasjonane har gjentatte gonger påpeika svikt i arbeids- og velferdsforvaltningas handtering av personell som har deltatt i internasjonale operasjonar. Kriktikken omhandlar lang saksbehandlingstid, for omfattande dokumentasjonskrav, manglande intern koordinering og låg kompetanse om situasjonen til veteranane. Her må vi bli betre. Sjølv om det er enkelte trekk ved utviklinga dei siste åra som peikar i riktig retning, har vi framleis ein veldig lang veg å gå før vi er på eit tilfredsstillande nivå.

For få år sidan tilsette Nav 33 såkalla losar i byane Bodø, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand og Oslo. Dette var for at personar med lettare psykiske lidingar kunne bli losa gjennom systemet for å få ein enklare veg tilbake til arbeid og aktivitet. Dei tilbakemeldingane

som ein får, er at dette fungerer veldig bra i Bergen, men i andre delar av landet har veteranar og andre knapt høyrte om tilbodet i det heile tatt.

Dette er derfor noko som ein bør byggje vidare på, og ein kunne kanskje utvide ordninga. Losane er for alle, både veteranar og andre med psykiske utfordringar, men ein burde kanskje også få ein eigen veterankoordinator i kvart fylke, som kunne hjelpe veteranar gjennom eit byråkratisk system. Senter for Livsmestring i Jølster, som er eigd av Stiftelsen Bergen Diakonissehjem, er eit senter som kunne gitt eit tilbod til veteranar, men som ikkje har fått pengar i statsbudsjettet for 2013 til å starte opp. Framstegspartiet foreslo 20 mill. kr til oppstart av dette tilbodet, men blei røysta ned.

Eg vil også tilføye at det er veldig mykje godt frivillig arbeid som blir utført rundt omkring i landet. Det er m.a. Kronstad Hovedgård i Bergen, Hordaland. Ein liknande stad er Camp Nidaros i Trondheim. Desse gjer eit veldig godt arbeid. Her treffer veteranar veteranar, og det er ingen som forstår veteranar så godt, som veteranar sjølve. Eg er heilt overtydd om at det frivillige arbeidet som blir gjort her, har spara mange liv.

Uansett er det regjering og storting som tar avgjerda om at unge kvinner og menn skal sendast ut på internasjonale militære oppdrag, og då er det vår plikt å ta vare på dei som får problem når dei kjem tilbake etter enda teneste. Norske soldatar som blir psykisk og fysisk skadde i teneste for Noreg, må bli ivaretatt, både medisinsk og økonomisk, på ein langt betre måte enn dei blir i dag.

Sylvi Graham (H) [11:25:57]: Samfunnet har et ansvar for alle som blir for syke til å jobbe eller trenger hjelp i en overgangsfase. Derfor har vi gode ordninger med sykepenger, arbeidsavklaringspenger og – for dem som har permanent nedsatt helse – uføretrygd. Disse ordningene skal være generelle, de skal være for alle, og de skal være gode. Jeg mener likevel at vi har et spesielt og særskilt ansvar for våre veteraner.

Dette er borgere vi politikere sender ut til de farligste og mest krigsherjede områder i verden: Balkan, Afghanistan, Kongo eller Libanon. Dette er steder der vi forventer at de kommer til å bli skutt på eller bombet, eller oppleve at en bombe sprenges i veikanten når de beveger seg ute. Da Norge bestemte seg for å sende soldater til f.eks. Libanon og Afghanistan, visste vi godt at kanskje ikke alle ville komme tilbake i live. Vi visste også at mange kanskje ville komme tilbake såret på kropp eller sjel. Likevel stemte vi for å sende dem ut, fordi det gjaldt Norges sikkerhet, Norges allianseforpliktelser eller Norges bidrag til en bedre verdensorden gjennom FN.

Vi gjorde dette med åpne øyne. Derfor mener jeg at Norge har et spesielt ansvar for dem som kommer skadet tilbake, selv om det skulle innebære en forskjellsbehandling i forhold til andre syke i samfunnet. Derfor mener jeg vi ikke må være så altfor redde for å lage ordninger som går utenfor ordningene i folketrygden hvis vi kommer fram til at det er formålstjenlig. Jeg ser derfor ingen prinsipielle argumenter mot en god erstatningsordning, eller en pensjon som går utover det som andre ville fått. Jeg ser

heller ingen prinsipielle argumenter mot at vi f.eks. lager et kontor som kan håndtere de spesielle utfordringene våre veteraner står ovenfor.

Som det allerede har vært nevnt, er det altfor ofte slik at det sivile hjelpesystemet, både i Nav og i helsetjenesten, ikke har nok kompetanse til å håndtere veteraner og deres unike utfordringer. Vi må derfor samle denne kompetansen slik at våre veteraner, som det blir stadig flere av, får den hjelpen de skal ha innen rimelig tid. Mange greier selvfølgelig overgangen hjem helt fint, men de som på en eller annen måte trenger sivilsamfunnets støtte når de kommer hjem, må få den nødvendige hjelp.

Hadde ikke denne saken vært så alvorlig, ville jeg satt den litt på spissen. Og hvis jeg skulle gjort det, hadde det vært nærliggende for en arbeid- og sosialpolitiker å fundere litt over at ikke engang krigssoneerfaring gir tilstrekkelig kompetanse til selv å finne veien gjennom Nav-systemet. Det handler selvfølgelig om at disse soldatene, disse heltene, har med seg en svært stor erfaringsbør i bagasjen, i en del tilfeller også skader, synlige eller usynlige, når de kommer hjem. Da fortjener man ikke i tillegg å måtte sloss seg gjennom et byråkratisk og rigid offentlig system for erstatninger, pensjon eller tiltak for å vende tilbake til det sivile samfunn.

Som det også er blitt nevnt av interpellanten, må vi nå få en skikkelig oversikt over veteranenes levekår. For en tid tilbake så vi at ikke engang Forsvaret hadde oversikt over hvor mange som hadde vært i Afghanistan. Vi trenger et godt tallgrunnlag for i det hele tatt å fange opp omfanget av problemet: hvor mange som er arbeidsledige, hvor mange som blir uføretrygdet, osv. Dette er det avgjørende å få på plass så snart som mulig.

Denne interpellasjonen er reist av lederen i utenriks- og forsvarskomiteen. Dens tema rekker langt inn i arbeids- og sosialkomiteens tematiske ansvarsområde. Det var fortjenstfullt at den ble reist. Det må ryddes opp videre i veteranpolitikken. Jeg sier ikke at mye ikke allerede er gjort – det kan også sies fra denne talerstolen, som representanten Myrli etterlyste – men det var fortjenstfullt at den ble reist. Det er ikke systemer eller forvaltningsgrener dette dreier seg om, det er enkeltmennesker.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:30:19]: Jeg vil også takke interpellanten for å løfte en veldig viktig sak. Det er ingen tvil om at et enstemmig storting de siste årene har gjort mye for å løfte veteranenes status og oppfølgingen og anerkjennelsen veteranene får ved en tjeneste. Handlingsplanen I tjeneste for Norge, med sine 126 tiltak, er et veldig viktig skritt videre, og jeg vil takke interpellanten for å holde temaet på dagsordenen. Det er ikke for mye debatt om norske veteraner, det er altfor lite, og skadde veteraner som har vært i utenlandstjeneste for Norge, fortjener vår dypeste respekt og støtte.

Så vil jeg først si dette: La oss ikke utelukkende omtale norske veteraner som ofre. Dette er mennesker med en kompetanse og erfaring som svært få andre mennesker har, og som er opparbeidet ved å ta risiko på vegne av Norge. Det fortjener respekt og anerkjennelse også langt utover dem av veteranene som trenger oppfølging, hjelp og støtte.

Når det er sagt, hadde jeg en veldig fin samtale i møte med representanter fra SIOPS i går, og som alle andre talere til nå har vært inne på, er det fortsatt store utfordringer våre veteraner møter, og som vi må ta på største alvor. Jeg synes kanskje spesielt saken i Dagsrevyen i går gjorde spesielt sterkt inntrykk.

Hvor glad jeg enn er i Norge, er det ikke til å komme unna at Norge har hatt en evne til ikke å være på langt nær god nok til å følge opp og anerkjenne en del av de gruppene som har strukket seg aller lengst for landet sitt. Krigsseilernes historie har f.eks. representanten Myrli vært inne på. Det er en sterk og gripende historie, og skamfull – nordsjødykkernes offer og senere kamp likeså.

Mange av dem som har tjenestegjort for Norge i utlandet, har ettervirkninger av det som varer hele livet. Det har vi visst siden før jeg ble født, men det tok veldig lang tid før man begynte å gjøre noe med det. Til grunn for det tror jeg det ligger en manglende erkennelse av virkeligheten til disse menneskene. Det kan være vanskelig for storsamfunnet å sette seg inn i hva slags virkelighet våre veteraner har vært en del av. Dette er ikke en ny problemstilling. Gapet mellom virkeligheten i spente områder og skarpe operasjoner på den ene siden og et sivil liv som går videre og går sin gang i hjemlandet på den andre, er tøft og krevende for soldaten selv, for familien, for venner og for pårørende, uansett hvor godt forberedt man er, og hvilke tiltak man har på plass for soldatene når de kommer hjem. Gapet er der fortsatt. Noe av det viktigste som har skjedd på dette feltet de siste årene, tror jeg er soldatenes egne fortellinger, som har begynt å komme i bokform, og som beskriver en virkelighet langt fra parlamentarisk språk, pressemeldinger og debattinnlegg. Sånn må det selvfølgelig være.

Jeg er veldig opptatt av dette, fordi graden av erkjennelsen i et samfunn av hva våre soldater faktisk deltar i, hva de faktisk gjør, og hva de faktisk utsettes for, sier mye om hvordan vi alle kan ta vare på og se og følge opp soldatene når de kommer hjem. Her har vi et stykke å gå i Norge. Noen av sakene som har vakt størst oppsikt knyttet til Norges deltakelse f.eks. i Afghanistan, har ikke vært knyttet til kamphandlinger i seg selv, men til utbrudd og ytringer fra soldater som «Valhall» eller «lekkert». At ting blir ytret i strid som ikke nødvendigvis høres så pent ut, burde strengt tatt ikke overraske noen. Men det gjorde det, og for å være ærlig synes jeg at det at så mange stilte seg til doms over det i norsk offentlighet, utviste en naivitet som mange i Norge fortsatt har i møte med hva krig er.

Jeg mener nok også at landets politikere har et medansvar for dette. Da de første soldatene som tjenestegjorde i Afghanistan kom hjem, var det svært mye som ikke var på plass, og på toppen av det verserte det sprikende og til dels motsigende fortellinger skapt av politikere om hva soldatene våre gjorde, og hvorfor. Krigens realiteter må kunne erkjennes uavhengig av politisk ståsted, og uavhengig av hva man måtte mene om det ene eller det andre utenlandsopdraget. Det har f.eks. vært en tendens til å politisere soldatenes egne valg om å være soldater, både fra krigsmotstandere og fra sterke tilhengere av Norges deltakelse i Irak og Afghanistan, ved nærmest å gjøre begrepet «støtt våre sol-

dater» til et politisk ladet begrep. Det synes jeg er litt farlig, for jeg legger til grunn at alle i denne salen støtter våre soldater. Det skulle være en selvfølge, og det helt uavhengig av den demokratiske debatten om hva Norge bør bruke væpnet makt til, hvor og når.

Det er ingen tvil om at det gjenstår mye arbeid på veteranenes vegne, men jeg er veldig glad for og stolt av at trolig ingen regjering har tatt grep på den måten en rød-grønn regjering har gjort. Det sier jeg dog med den største ydmykhet, for jeg vet at det er et enstemmig storting, med et samlet engasjement, som har vært opptatt av dette, og som fortsatt er det.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:35:32]: Det er en betimelig debatt, men det er også en debatt som spenner over et veldig bredt spekter av problemstillinger, som representanten Ine M. Eriksen Søreide har tatt opp her i Stortinget i dag. Utgangspunktet tror jeg må være en erkjennelse av at Stortingets ambisjoner når det gjelder å sende soldater i internasjonale oppdrag, har vært langt større enn Stortingets evne til å følge opp dem som har gjort en slik tjeneste i ettertid. Det har Stortinget ved flere anledninger drøftet, med utgangspunkt i en slik erkjennelse. Det er laget tiltak, det er laget en handlingsplan, og det har vært oppfølging av dette både fra skiftende statsråders side og fra Stortingets side.

Like fullt har vi denne debatten her i dag, og jeg tror den kommer fordi det fortsatt er slik at det er et misforhold mellom vår evne og vilje til og ambisjon om å sende soldater ut og vår evne og vilje til og ambisjon om å ta dem imot når de kommer hjem. Det er et langsiktig arbeid, og det er et arbeid som har vært og vil bli voksende. Erkjennelsen av det tror jeg er veldig viktig å legge til grunn for det man skal gjøre framover. Slik vår politikk når det gjelder bidrag i internasjonale oppdrag har blitt utviklet, kommer dette til å bli en stadig stigende del av det ansvaret vi som storting må ta – og som regjering og forsvarsminister må ta – ved å sende soldater ut.

Jeg har bedt om ordet for å kommentere en spesiell del av denne brede problemstillingen. Det går på forholdet mellom bruk av det ordinære apparat og utvikling av spesiell kompetanse og spesielle organisasjonsløsninger for å ivareta veteranene. Jeg tror at vi er nødt til å gjøre en vurdering av, slik interpellanten har gitt uttrykk for, om ikke vi er kommet til et punkt hvor omfang og kompleksitet i tjenestene som veteranene har behov for, i årevis etter at de har kommet hjem, tilsier en annen type tilnærming enn den jeg i utgangspunktet vil forsvare i enhver sammenheng, nemlig at det generelle apparat bør være det som tar vare på veteranene også. Jeg vet at vi har utviklet tjenester, rådgivningstjenester osv., og én-dør-prinsippet og alt dette, men jeg vil si, med utgangspunkt i det arbeidet jeg har hatt for egen del i helsetjenesten og i folketrygdens forvaltning – krigspensjonskontoret i Rikstrygdeverket var nevnt, som jeg i sin tid hadde ansvaret for – at jeg tror at dimensjonen i dette, kompleksiteten i dette, tilsier at vi er nødt til å tenke annerledes om organisering. Det er ikke særomsorg, særtjenester eller særbehandling, men det er rett og slett å ta på alvor at det er en særlig kompleks problemstilling

som skal behandles. Vi er nødt til å se det fra veteranenes synsvinkel, og når vi ser det offentlige apparatet fra veteranenes synsvinkel, fungerer det ikke tilfredsstillende, slik det er organisert i dag. Derfor vil jeg på generell basis støtte interpellantenes forslag og perspektiv, nemlig at vi må tenke nytt i retning av å spesialisere og skreddersy tjenester for veteranene både i helsetjenesten, i sosialtjenesten og i trygde- og pensjonssektoren. Det betyr ikke at det ikke er behov for spesialistkompetanse av mer generell karakter, som også andre grupper har behov for, men det handler om å organisere ikke bare én dør, men et bakland bak den døra som fortsatt er tilegnet veteranene. Det er mitt bidrag til dagens debatt.

Trine Skei Grande (V) [11:40:58]: Jeg vil også takke representanten Eriksen Søreide for en veldig god interpellasjon. Den er også veldig konkret.

Det vi snakker om i dag, er følger av vedtak gjort i denne salen, der vi ber borgere av Norge om å gjøre det største offer man kan gjøre for oss som nasjon, nemlig å være villig til å ofre livet sitt for oss i en krigssituasjon. Jeg har sjøl vokst opp med en far som var i den første Tysklandsbrigaden, og med et liv som helt klart var delt i to: Det var enten før eller etter pappa var i Tyskland. Alle indikasjoner i hele ungdomstida var delt ut fra akkurat det.

Myrli mener at veldig mye er bra. I fjor tok jeg opp en sak her angående en dom i Høyesterett, der en soldat hadde fått seinskader etter kuldeskader. Han tapte i Høyesterett om dette som en yrkesskade fordi det ikke var akutt. Kuldeskader er noe som du ikke får akutt. Kuldeskader kan du få f.eks. fordi du har beskjed om å ligge stille, eller du har beskjed om at du ikke har tid til å skifte sokker. Men du kan få veldig store fysiske skader. I denne saken tapte Venstre i stortingssalen: Det var ikke snakk om å endre yrkesskadereglene til også å kunne gjelde denne typen soldatskader.

I går så vi om en etterretningssoldat. Jeg vet ikke hva man forventer å ha av dokumentasjon på etterretningssoldaters opplevelser. En ting er det du har av norske soldater som gjør åpne, kjente jobber, men her skal man forvente at etterretningssoldater skal dokumentere opplevelser som kanskje ikke er dokumenterbare. Det betyr at vi må se på hele yrkesskadetankegangen i forhold til denne gruppa.

Jeg syns at Snorre Serigstad Valen holdt et veldig godt innlegg. Jeg hadde kanskje ikke ventet at SV skulle være så åpen, men jeg syns han hadde veldig mange, gode poenger. Et av de gode poengene er at veldig mange har blitt sendt på oppdrag fra denne salen uten at vi har erkjent hva de egentlig blir sendt til. Soldatene har nok skjönt hva de har blitt sendt til.

Sist jeg hadde en interpellasjon om dette temaet, i oktober 2010, refererte jeg en historie om soldater som sto midt i et blodbad under krigen i Kuwait. De ringer Forsvarets Overkommando for å gi beskjed til norske myndigheter om at Saddams prinsipp om å ha pant på miner var i ferd med å massakrere masse mennesker. Når man ringer Forsvarets Overkommando og sier at man er norske soldater i Kuwait, får man beskjed om at vi har ingen i Kuwait. Den holdninga til de oppgavene vi har hatt, kan vi ikke fortsette

te med, for den er med på å legge stein til byrden for dem som gjør en jobb som vi vitterlig har sendt dem for å gjøre.

Det er ikke så bra som Myrli skal ha det til. Vi får masse henvendelser fra veteraner. Jeg kan referere fra en mail jeg fikk for noen dager siden, der vedkommende forteller: For min egen del har advokaten sendt ni–ti purringer til SPK for å få status om hvordan saken min står. Det er ingen som svarer. Vi får bare beskjed om å avvente. Sjøl telefoniske henvendelser blir ikke besvart.

Dette er folk som opplever at de stanger hodet i veggen både i Nav og i alle de andre systemene vi har, og får beskjed om at veldig vanskelige oppdrag skal passe inn i noen firkanter når det gjelder Nav og yrkesskader.

Jeg tror ikke vi har et helsevesen som er i stand til og har kompetanse til å klare dette. Hvor mange kommunestyrer tror du det er som vet hvor mange veteraner de har blant sine egne borgere som kan få problemer?

Dette er en gruppe som heller ikke gjerne ber om hjelp. Dette er en type mannfolk som er sendt ut for å gjøre en jobb som de kanskje ikke forventet skulle bli sånn. Derfor ber de ikke gjerne om hjelp. Derfor bør hele samfunnet være på alerten når de bestemmer seg for å gjøre det. Derfor bør kommuner vite om de har veteraner, sånn at en fastlege faktisk vet hvor han skal be om hjelp den dagen veteranen banker på døra og sier at det er litt vanskelig å sove om natta, eller det er noen minner som kommer fram som er vanskelige å håndtere.

Jeg vil gi statsråden et godt tips: De forslagene som Ine Marie Eriksen Søreide kom med, bør hun absolutt legge til arbeidslista si.

Svein Roald Hansen (A) [11:46:20]: Som denne debatten viser, er ivaretagelsen av våre veteraner ikke en partipolitisk sak. Det er et nasjonalt ansvar, et nasjonalt ansvar som forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen var den første som tok på alvor. Vi er kommet et godt stykke på vei. Det er et helt annet opplegg nå enn det var, fra anerkjennelse, forberedelse og ivaretagelse. Men det gjenstår – jeg hadde nesten sagt selvsagt – fortsatt mye.

Når det gjenstår fortsatt viktige ting, er det et uttrykk for at det er sider ved dette arbeidet som er komplekse og krevende. Representanten Dagfinn Høybråten sa – og det er jeg helt enig i – at vi må erkjenne at dette er et langsiktig arbeid, og hvis vi ikke erkjenner det, kommer vi ikke til å finne de riktige grepene. Dette krever mer enn det interpellanten mente skulle til, noen enkle grep.

Det er mange tiårs forsømmelser vi snakker om, fra Tysklandsbrigaden i 1947 og framover gjennom ulike oppdrag, som bl.a. representanten Sverre Myrli pekte på. Det var på høy tid da Stoltenberg-regjeringen tok tak i dette for alvor etter 2005.

Dette har også selvsagt fått bred tverrpolitisk tilslutning i denne salen. Det skulle da også bare mangle. Det er bra at opposisjonen nå melder seg på i dette arbeidet. Men det er interessant – det må være tillatt å si det – å se hvor mange viktige saker Høyre oppdager at det burde vært gjort noe med, når de ikke lenger er der hvor hovedansvaret for å gjøre det ligger.

Handlingsplanen har mange pekt på – 126 tiltak. Det

aller meste av tiltakene er iverksatt, enten helt eller delvis, men det gjenstår å fullføre viktige sider av dem:

- egen veteran tjeneste i Forsvaret som blir permanent i forsvarsstaben neste år
- ett års oppfølging
- utvikling av en bedre modell, som det er pekt på, i Elverum
- prinsippet om én dør inn.

Men la oss nå ikke i iveren etter å framstå som veteranenes beste forsvarer og venn overse hvor krevende deler av dette arbeidet kan være.

Representanten Høybråten ga med en viss ettertanke, tror jeg, tilslutning til tanken om at man kanskje ikke bare skal bruke det vanlige apparatet, men må spesialisere noe for veteranene. Det er mulig at man skal gjøre det på noen områder. Men når det gjelder helsevesenet, lurer jeg på om man ikke da kanskje står i risiko for å få for liten kompetanse. Mange av problemene som veteranene opplever som er av psykisk karakter, kan komme lenge etterpå og kan være utløst også av sammensatte sider, som får den opprinnelige årsakssammenhengen til å dukke opp. Oppfølgingen av dem som kommer hjem med ikke bare gode opplevelser, men med sår og opplevelser som siden kan slå ut i problemer, er selvsagt det aller viktigste. Men også forberedelsene er viktige, fordi de kan forebygge. Det handler om utvelgelsen av hvem som skal reise, gi dem en best mulig forståelse av hva de kan møte der ute når vi snakker om så skarpe oppdrag som dem vi har vært i i Afghanistan. Det handler også om ivaretagelse under oppdraget, og at familien til dem som reiser må være en del av alt dette, for det kan også bidra til å sikre at de som kommer hjem med opplevelser og sår som de selv kanskje ikke erkjenner, blir oppdaget i tide, før det har gått for lang tid og ender med en personlig tragedie.

Ivar Kristiansen (H) [11:51:06]: La det være helt klart at Høyre er særdeles tilfreds med alle gode krefter som bidrar til å styrke norsk veteranpolitikk.

Jeg hadde kanskje ikke trodd at denne debatten i noen særlig grad skulle handle om at Arbeiderpartiet føler seg forurettet i forbindelse med denne interpellasjonen. Vi takker i ærbødighet for representanten Svein Roald Hansens kompliment til oss om at det er bra at opposisjonen nå melder seg på i denne debatten. Det skulle bare mangle. Vi har vært på denne ballen ganske lenge, og regjeringspartiene er nå i sitt åttende år. Det er ingen som forventer at denne politikken skal fremstå som totalt sømløs, men jeg går ut ifra at også Arbeiderpartiet mottar den samme informasjonen som alle oss andre, fra dem som er berørt av denne saken.

Jeg synes representanten Serigstad Valen holdt et svært godt og tankevekkende innlegg i denne saken. Det illustrerte på mange måter den utfordringen vi har. Historikken fra Libanon og Balkan er en ting, men nå har vi 7 000–8 000 Afghanistan-veteraner som kommer til å prege denne utfordringen fremover. Det er helt riktig, som representanten Serigstad Valen sier, at alle disse ikke er ofre, men uansett med deres erfaringsbakgrunn, delvis manglende forberedelser og de utfordringer de som har

vært i Afghanistan har vært gjennom, vet vi at dette blir krevende, for å bruke både departementets og Forsvarets eget språk.

Vi ønsker alle sammen – tverrpolitisk – å gi våre veteraner den anerkjennelse som de fortjener. Som representanten Skei Grande var inne på, har de deltatt på vegne av regjeringen og Stortinget, og de har utført de skarpste og mest krevende utfordringer på vegne av det norske samfunnet.

Jeg deler synspunktet til dem som har understreket den tankevekkende reportasjen fra Dagsrevyen i går, hvor en rapport viser at opp mot 200 veteraner har tatt sitt eget liv i perioden fra 1980 og frem til i dag. Dette er et brutalt tall, og det får vi ha som bakgrunn for den videre debatten.

I Forsvarets egen kommunikasjon er jeg ikke sikker på at det tjener Forsvaret, og heller ikke debatten, hvis man gjør et forsøk på å dra disse opplysningene i retning av tvil og sammenlikner disse tallene med standard befolkningsstatistikk for selvmord i nasjonen for øvrig. Det er ikke sikkert at med de mangelfulle beregninger, undersøkelser og rapporter som Forsvaret selv sitter inne med, at man derfra skulle være bedre kvalifisert til å gå inn på disse tallene enn hva den refererte undersøkelsen i Dagsrevyen tilkjennega.

Et viktig spørsmål i forlengelsen av denne særdeles viktige interpellasjonen er knyttet til rettighetene som veteranene prisverdig nok har fått. Jeg oppfatter det dit hen at det er mange som ikke er klar over egne rettigheter eller klagemuligheter, og at informasjonen de får om dette, kan oppfattes som mangelfull. Som de fleste har vært inne på, gjør veteranforbundene en meget formidabel jobb i informasjonssammenheng. Men slik jeg ser det, er det ikke en reell rettighet hvis den det gjelder, ikke kjenner den eller har ressurser til å benytte seg av den.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:55:35]: Jeg er veteran og stolt av det. Jeg er veteran og stolt av at jeg som 26-åring valgte å bruke et år i Hærens uniform for at innbyggerne i Libanon skulle få en tryggere hverdag. Jeg er veteran og stolt av at jeg sammen med mange tusen andre unge nordmenn lærte at demokratiske prosesser og menneskerettigheter ikke kommer gratis, men må kjempes for og forsvares. Jeg er veteran og stolt av at jeg som ung mann sammen med mange andre unge nordmenn fikk anledning til å se Norge utenfra og fikk et litt annet perspektiv på hva det vil si å ha det vanskelig.

Det er på sin plass å takke interpellanten for å ta opp temaet vi diskuterer i dag. Det er et tema som dessverre ikke er mindre aktuelt nå enn sist vi debatterte det i denne salen. Det er et veldig aktuelt tema, men det er dessverre ikke en ny problemstilling.

Det har i dag vært sagt at siden den andre verdenskrigen har vi hatt ca. 120 000 nordmenn ute i forskjellige utenlandsoperasjoner. De aller, aller fleste av dem har kommet tilbake rikere på erfaringer og inntrykk. For meg ble et år i Libanon på begynnelsen av 1990-tallet både viktig og oppbyggelig. Det formet meg og mitt liv på en positiv måte. Det vet jeg at også gjelder for veldig mange av de andre jeg tjenestegjorde sammen med.

Litt beskjedent vil jeg faktisk tilføye at disse menneskene som vi har hatt ute i utenlandsoperasjoner, er en viktig ressurs for Norge. Dette er mennesker som har fått andre perspektiver på livet, og som har sett Norge fra utsiden på en måte som er langt fra alle forunt. Dessverre er det en ressurs vi ikke har vært veldig flinke til å verdsette. Men, og det skal sies, med full støtte fra et samlet storting har regjeringen de siste årene gjennomført flere positive tiltak. Det er lagt fram en stortingsmelding om ivaretagelse av Forsvarets personell før, under og etter internasjonale operasjoner, og det er gjort lovendringer for å styrke veteranenes rettigheter.

Stortingsmeldingen om veteranene er ferdigbehandlet, og handlingsplanen er vedtatt. Handlingsplanen er god på mange måter, men man har dessverre ennå ikke klart å oppfylle lovnadene knyttet til den. I prosessen tilegner vi oss mer kunnskap som plutselig avdekker nye behov.

Det er en side ved denne saken som antageligvis synliggjør noe av den manglende virkelighetsforståelsen som mange veteraner opplever i møtet med det offentlige Norge, og – vil jeg legge til – som er til stor frustrasjon for dem som venter på hjelp. Ved innføring av et objektivt erstatningsansvar ved personskaide i internasjonale operasjoner skiller man på når man var ute i tjeneste. For psykiske skader man har pådratt seg før loven trådte i kraft 1. januar 2010, er det innført en særskilt kompensasjonsordning.

Dette er et lite bilde på at det offentlige Norge har hatt manglende forståelse for hva slags virkelighet veteranene opplever.

At regjeringen mener at vi har et større ansvar for soldater som er ute i tjeneste etter 2010 enn for dem som var ute før, kan ikke være riktig, og det er nok litt av frustrasjonsbildet her. Mitt inntrykk er at Forsvaret etter hvert har gjort en bedre jobb med denne saken, men at veien til forståelse i andre offentlige etater er lang og veldig bratt. Vi skal ikke følge mange debatter i Stortinget før vi kan få en mistanke om at Nav kanskje ikke er helt på sporet når det gjelder å møte mennesker med en så komplisert og vanskelig bakgrunn som noen av disse veteranene har.

Kanskje bør vi da komme til den erkjennelsen at vi bør samle de gode kreftene og lage et apparat som på en bedre måte ivaretar dette.

I en tidligere debatt sa jeg at daværende helse- og omsorgsminister, med sin bakgrunn som forsvarsminister, nok var godt skikket til å se dette bildet. Nå er Strøm-Erichsen tilbake som forsvarsminister, og jeg har godt håp om at hennes erfaring fra helse- og omsorgssektoren også gir henne bedre grunnlag for å gjøre disse vurderingene. Med respekt for alle dem som jobber i Omsorgs-Norge kan dette ofte være vanskelige vurderinger. Det å kraftsamle den kompetansen som vi etter hvert får, i ett forum som kan ta hånd om disse vanskelige sakene, tror jeg kan være den neste, riktige måten vi hedrer disse menneskene, som har gjort en viktig jobb, på.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:00:16]: Anerkjennelse krever erkjennelse – erkjennelse av hva soldater har vært med på, erkjennelse av hva det kan innebære å komme hjem, sterkt traumatisert, fra opplevelser du aldri

glemmer, og erkjennelsen av at det kan ta lang tid, det kan ta mange år, før de skadene viser seg synlige.

Jeg vil takke for en veldig god debatt, en innholdsrik debatt, og en debatt som jeg håper har bidratt til å bringe spørsmålet for skadde veteraner enda et skritt framover.

Det er noen av tiltakene som er av langsiktig karakter, og så er det noen av tiltakene som er av mer kortsiktig karakter, som vi kan gjøre noe med – nå. Det handler om spørsmålet om beviskrav og bevisvurdering. Det handler om å igangsette arbeidet med å få til en etat etter mønster av krigsinvalidekontoret. Det er ting som kan settes i gang ganske snart.

Jeg brukte store deler av mitt innlegg på å si hvilke tiltak som jeg syns er positive for veteranene, ting som har vært bra, og ting som er blitt gjort av et samlet politisk Norge. Jeg syns derfor det er nokså skuffende at der alle partier stort sett har holdt seg borte fra partipolitikken, fant Arbeiderpartiet ut at dette var arenaen for å slå politiske svingslag. Det syns jeg ikke de veteranene og pårørende som sitter på galleriet her i dag, fortjener. De fortjener et samlet storting som tar opp deres saker.

Spørsmålet om beviskrav og bevisvurderinger handler egentlig om at det i dag er den enkelte soldat som bærer ansvaret – og for så vidt konsekvensene – for det som er et system med manglende dokumentasjon. Jeg er helt enig med forsvarsministeren i at det er helt åpenbart at det skal være beviskrav, det er helt åpenbart at det skal være dokumentasjonskrav, men, som forsvarsministeren sjøl sier, det er altså strengere beviskrav for 65 G før 2010. Paradokset er jo at før 2010, altså for skader som går mange år tilbake i tid, er det nettopp dokumentasjonskravet som er det vanskeligste, fordi det ikke finnes stridslogger, eller fordi, som både Trine Skei Grande og andre har vært inne på, den informasjonen veteranene sitter på, som kan bidra til å forklare deres skade og deres traume, er hemmeligstempelt. Det gjør dette spesielt vanskelig.

Det er mange ting både Forsvaret og det sivile hjelpeapparatet fortsatt kan bidra med, men jeg vil bruke de siste sekundene av mitt innlegg til å henvise til noe hele samfunnet kan bidra med for å styrke veteranenes sak.

I USA er det mange krigsveteraner. Ett firma har valgt å fokusere særskilt på hvordan man jobber med tanke på krigsveteraner. Det er General Electric. På deres hjemmeside har man en stor artikkel om at de er stolte av å ha titusen krigsveteraner blant sine medarbeidere. Det bidrar til å synliggjøre veteranene på en flott måte.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:03:41]:

Jeg vil også takke for en god debatt med mange gode innlegg. Det er mange viktig poeng som er kommet frem, og jeg skal kommentere noen av dem.

Det er nok viktig at vi lytter til veteranene. Det tror jeg faktisk at vi har gjort mer av de siste årene enn tidligere. Jeg er veldig enig med Snorre Serigstad Valen, som snakker om disse bøkene som er kommet, med historiene til soldatene. Det aller viktigste er at vi som samfunn forstår hvilken hverdag de har stått i, hvilke opplevelser de har hatt, hvilke etiske dilemmaer de har måttet stå i, og hvilke vurderinger de til slutt har gjort. Dette er det mange

som har bidratt med, og som har opplyst samfunnet vårt. Det skal vi være veldig glade for, og jeg er helt sikker på at det vil gjøre det lettere å snakke med veteraner. Mange føler nok at det ikke er så lett å snakke om den verdenen de kommer fra.

Så må jeg si at det er ikke noen undersøkelse om selvmord, som det kanskje har kommet frem her – det var referert til en undersøkelse. Det har ikke vært noen undersøkelse så langt om selvmord, men det er to viktige arbeider som pågår. Det er denne levekårsundersøkelsen, hvor over 3 000 soldater, tidligere veteraner, er med, og så er det Afghanistan-undersøkelsen, med data fra 7 200 personer. Når det gjelder de nyere undersøkelsene, Afghanistan-undersøkelsen, vil det være mulig å få frem dødsårsaker, som er en viktig sak for det forskningsarbeidet som pågår, slik at vi skal få vite mer i fremtiden.

Når det gjelder dette med sentralisering av kompetanse, er det jo nettopp derfor vi startet opp dette prosjektet på Elverum. Der er jo nettopp derfor Nav-direktøren, helse-direktøren og forsvarssjefen – og også statsrådene – ble satt i samme rom, for at man skulle samarbeide, at det skulle bli lettere. Jeg er enig i at noen ganger tar det for lang tid før det kommer ut i organisasjonene. Men den kompetansen som er bygd opp i Østerdalen, skal ut i hele landet. Det gjelder også i helsevesenet. Det jobbes systematisk med å få ut kompetanse, at det skal være lettere for en fastlege å kunne ta kontakt med enten nasjonal medisinsk poliklinikk eller med den sentrale spesialisthelsetjenesten, som har kompetanse og kunnskap om veteraner.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Sak n r. 5 [12:06:50]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2012 under Forsvarsdepartementet (Innst. 157 S (2012–2013), jf. Prop. 28 S (2012–2013))

Sverre Myrli (A) [12:07:19] (ordfører for saken): Jeg forsto lederen av utenriks- og forsvarskomiteen – i avslutningen av forrige debatt – slik at hun mente det var upassende å bedrive politikk i denne salen. Da er det jo bra at jeg har 30 minutters taletid til å gå litt grundig igjennom de budsjettendringene som nå skal foretas på Forsvarsdepartementets budsjett for 2012.

Omgrupperingsproposisjonen legger opp til endringer som totalt utgjør en økning i bevilgningene til Forsvarsdepartementet på drøyt 230 mill. kr i årets budsjett. Den årlige såkalte omgrupperingsproposisjonen er et viktig verktøy for å sikre god økonomistyring i forsvarssektoren – et verktøy for å møte endringer som har oppstått i budsjettåret.

Målsettingen er å skape et best mulig samsvar mellom bevilgningene under de enkelte budsjettkapitler med tilhørende poster og endringer i budsjettforutsetningene som har skjedd siden budsjettet for 2012 ble vedtatt i Stortinget for ca. et år siden.

En samlet komité er enig i regjeringas prinsipp om

at omfanget av budsjettendringer bør holdes på et lavest mulig nivå, samtidig som kravet om realistisk budsjettering blir ivarettatt.

Endringene for 2012 omhandler budsjettekniske endringer innenfor enkelte kapitler, merinntekter blir formalisert, samtidig som regjeringa foreslår en tilleggsbevilgning på ca. 19 mill. kr, som følge av ekstrakostnader i etterkant av den tragiske ulykken med det ene av Forsvarets Hercules-fly under øvelse Cold Response i vinter.

Et annet område jeg kort vil nevne ved årets budsjettendringer, er regjeringas forslag om å holde midler tilbake på kapitlet for investeringer, midler som vil bli om-disponert til det nye kapitlet for kampflyinvesteringer de kommende år. I forbindelse med denne konkrete endringen har komiteen stilt spørsmål til departementet om eventuelle konsekvenser ved reduksjoner og omdisponeringer i materiellinvesteringer for resten av Forsvaret. Forsvarsdepartementet har svart komiteen at disse omdisponeringene i materiellinvesteringer ikke skal berøre Forsvarets høyest prioriterte operative kapasiteter, ikke svekke personellsikkerheten, og ikke redusere muligheten for å nå de operative ambisjonene som er trukket opp i den nye langtidsplanen. Og kanskje det viktigste: at endringene i liten grad vil påvirke den samlede operative evnen. Jeg fant grunn til å nevne dette før vi går til votering. Samtidig er det et meget viktig tema for framtidens norske forsvarer det som gjelder investeringer, og i særdeleshet det som har med kampflyinvesteringen å gjøre. En samlet komité forutsetter at Stortinget holdes grundig og løpende orientert om de eventuelle operative konsekvensene av endringene i materiellinvesteringer.

Avslutningsvis: Det er en enstemmig komité som støtter regjeringas forslag til endringer i forsvarsbudsjettet for 2012. Jeg er sikker på at salen er meget lei seg for at jeg ikke bruker resten av taletida mi.

Presidenten: Til glede for utenrikskomiteen og til forargelse for andre representanter forsto presidenten det slik at det ikke skulle være noen debatt i det hele tatt, men vi er selvsagt åpne for det. Vi ser at det er talere som har tegnet seg, og det er bra for debatten og Stortinget.

Ivar Kristiansen (H) [12:11:28]: Jeg er noe usikker på om det ville ha bragt veldig mye mer klarhet i saken om representanten Myrli hadde brukt sine tilmålte 30 minutter.

Stortinget får igjen presentert en sak fra forsvarsministeren hvor informasjonsnivået dessverre ikke står i forhold til de omfattende endringene som foreslås. Det flyttes altså på beløp i størrelsesorden 3 mrd. kr bare i denne omgrupperingsproposisjonen. Frem mot år 2020 har denne proposisjonen en virkningsgrad på beløp på nær 12 mrd. kr. Det er altså ikke – som representanten Myrli var inne på – bare rent budsjettekniske endringer som foretas. Dette er forflytninger som får konsekvenser for driften av det norske forsvaret.

Det kunne være fristende å si «hva var det vi sa» med hensyn til kampflyinvesteringer og drift fra Høyres side. Vi får nok rikelig anledning til å komme tilbake til dette, men usminket er altså denne omgrupperingsproposisjonen

starten på tilleggsbevilgninger til kampflykjøpet. Beløp i anslagsvis størrelsesorden 9 til 15,5 mrd. kr av den totale investeringen er enda ikke finansiert, i og med at regjeringen ikke valgte å følge forsvarssjefens militærfaglige råd, som forutsatte at 37,5 mrd. kr måtte finansieres utenom Forsvarets driftsbudsjett.

Den gjennomgående forklaring i denne korte og – jeg skulle til å si syltynne – proposisjonen er at det er behov for senere utbetalinger, det er forsinkelser – det har jammen ta departementet helt rett i når det gjelder materiellinvesteringer – det er mindre behov, osv. Noe av forklaringsgrunnlaget er nokså overraskende, ikke minst med hensyn til de tidligere tverrpolitiske, gode argumentene for økt og styrket satsing på nettbasert forsvar osv. Vi merker oss at det faktisk står på trykk i denne korte proposisjonen – omgrupperingsproposisjonen – at endringene vil kunne medføre lavere utholdenhet i deler av strukturen. Ja, lavere utholdenhet, men hvor?

Flykjøpet vil – som vi har snakket om gang på gang i Stortinget – ta plass i det norske forsvarsbudsjettet, men først nå anskueliggjøres konsekvensene av dette, hva slags konsekvenser det vil få for de øvrige forsvarsgrenene og driften av Forsvaret. Det er definitivt slik at regnestykkene for driften av forsvarsgrenene ikke vil komme til å gå opp. Det er mulig bortforklaringer kan pynte litt på papi-ret – som man har sett både i proposisjonen og i saksordførers innlegg – men dette reduserer ikke de utfordringer Forsvaret vil få med å makte sin fremtidige drift.

Til slutt: Jeg forventer at forsvarsministeren på egnet måte, når tidspunktet kommer, kommer tilbake til Stortinget med en orientering om selve kampflykjøpet, jamfør gårdsdagens nyhet om at Canada nå har startet en helt ny prosess i forbindelse med innkjøp av nye kampfly, i likhet med andre land som beveger seg bort fra eller nedover i F-35-ambisjonsnivå.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:15:44]: Presidenten ga uttrykk for at det ikke var forventet debatt om denne saken. Det virker som om de som har skrevet proposisjonen, heller ikke har forventet eller ønsket noen debatt. Utgangspunktet når vi behandler en omgrupperingsproposisjon som dette, er jo at den tar for seg budsjettekniske endringer. Det inneholder den selvsagt en del av. Den inneholder forslag om tilleggsbevilgninger knyttet til utgifter som er påløpt i etterkant av den tragiske ulykken hvor et militært transportfly styrtet og mannskapet omkom. Det får selvsagt Stortingets enstemmige støtte. Jeg skal heller ikke gå nærmere inn på den lange rekken av mindre justeringer som naturlig må tas fordi budsjettforutsetningene endrer seg gjennom året. Det er budsjettekniske forhold som Stortinget som bevilgende myndighet selvsagt må ta stilling til, men det er ikke spørsmål som reiser politiske problemstillinger av betydning for hovedlinjene i forsvarsbudsjettet.

Hvis det bare var dette, hadde det ikke vært behov for å ta ordet. Når jeg gjør det, er det fordi det virkelig påkaller oppmerksomhet – og bør påkalle Stortingets oppmerksomhet – at det i denne proposisjonen foretas omfattende budsjettendringer for å innpasse finansieringen av

de nye kampflyene. Det er mer enn budsjettekniske småjusteringer – det er flere milliarder kroner som på tampen av året tas ut av investeringsbudsjettet for viktige forsvarsområder. Man flytter på milliarder uten annen forklaring enn en stikkordsmessig tabell – det er ingen omtale av konsekvenser, ingen vurderinger av effekter.

Jeg må si det har forundret meg at regjeringen mente det var tilstrekkelig informasjon til Stortinget å sette opp en oppsummerende tabell som anga hvor mange hundre millioner kroner som skulle tas fra forskjellige investeringsprogrammer for viktige forsvarsområder. La meg ta noen av de største beløpene: Landsystem fratas 391 mill. kr, sjøsystem fratas 314 mill. kr, luftsystem fratas 338 mill. kr, Nettverksbasert forsvar fratas hele 772 mill. kr og logistikkssystem fratas 304 mill. kr. Det foreslås altså at over 2,1 mrd. kr tas fra viktige investeringsprogrammer i Forsvaret, uten at konsekvensene av dette belyses overfor Stortinget. Flere opposisjonspartier – også Kristelig Folkeparti – ba derfor om at dette måtte belyses nærmere av departementet før komiteen kunne ferdigbehandle saken. Av svaret fremgår det at endringen i investeringsporteføljen for 2012 vil få operative konsekvenser i et lengre tidsperspektiv, men det forsikres om at det ikke skal berøre de høyest prioriterte kapasiteter, ikke svekke personellsikkerheten og ikke redusere mulighetene for å nå de operative ambisjonene som blir trukket opp i Prop. 73 S for 2011–2012.

Jeg finner grunn til å henlede Stortingets oppmerksomhet på en flertallsmerknad fra utenriks- og forsvarskomiteen, der man slår fast at detaljnivået i saksframstillingen – spesielt i proposisjonen, men også i departementets skriftlige svar på våre spørsmål – ikke er på det nivået som må forventes i en sak med dette økonomiske omfang. Mitt spørsmål til statsråden er: Er hun fornøyd – som ansvarlig statsråd – med det informasjonsnivået hun har lagt seg på med tanke på Stortinget i denne saken? Er dette det nivået Stortinget har rett til å forvente fra denne statsråden, eller har hun merket seg flertallsmerknaden og vil sørge for at framtidige proposisjoner inneholder de nødvendige omtaler av effekter og konsekvenser? Er det urimelig av Stortinget å be om dette, å forvente det allerede i den proposisjonen som departementet legger fram? Jeg vil videre be statsråden komme tilbake til Stortinget i løpet av vårsesjonen 2013 med en grundig redegjørelse for hva de faktiske implikasjoner vil bli for andre viktige investeringer og kapasiteter i Forsvaret i årene framover. Jeg vil gjerne at statsråden bekrefter at det vil skje.

Denne behandlingen av omfattende endringer i Forsvarets investeringsprogram på slutten av et budsjettår illustrerer dessuten noe mer. Det tydeliggjør at Forsvaret har et meget stort og sammensatt sett av investeringsprogrammer som går over lang tid, samtidig som Stortingets reelle mulighet til å få samlet innsyn og oversikt over dette er begrenset. Det er et problem som ikke har oppstått nå, men som har vært der i mange år. Men erfaringene fra denne omgrupperingsproposisjonen gir oss det inntrykk at her er det større fleksibilitet og manøvreringsrom enn det vi i den normale budsjettbehandling har fått inntrykk av, og at Stortinget i begrenset grad gis innsyn i dette.

Dette er så vidt alvorlig at jeg har brukt litt av den tildelte taletid til å snakke om det, og jeg vil gjerne at statsråden kommenterer det. Jeg vil benytte denne anledningen til å si at både Stortinget, Stortingets kontrollorgan – Riksrevisjonen – og andre som har ansvar for å følge opp Stortingets vedtak her i huset, har behov for noe annet enn denne syltynne proposisjonen. Den har et nivå som i hvert fall ikke jeg ville vært bekjent av å ha lagt fram for Stortinget, det er ganske sikkert.

Det er ikke etterlatt noe godt inntrykk fra denne debatten. Derfor vil jeg understreke min anmodning til forsvarsministeren om å gi Stortinget svar på om hun vil legge listen høyere i neste proposisjon, og på om hun vil gi Stortinget en vurdering av effekter og konsekvenser, som vi ikke har fått en skikkelig vurdering av denne gang.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:21:53]: Min intensjon er alltid å gi Stortinget de opplysningene Stortinget ber om, og ønsker å få. Derfor har vi også lagt ned mye arbeid i å svare på spørsmålene Stortinget har stilt – og det er selvsagt. Samtidig må jeg si at jeg er litt overrasket over det siste innlegget, fordi jeg oppfatter at vår budsjettproposisjon, altså Forsvarsdepartementets budsjettproposisjon, er både omfattende og detaljert. Omgrupperingsproposisjonen er også detaljert.

Det har vært snakk om to ting: de pengene som nå omgrupperes til kampfly, og hva man eventuelt gjør frem i tid for å klare å nå nivået på 11 mrd. kr som Forsvaret skal ta av egne budsjetter. Jeg har lyst til å gi et eksempel på det: Enten vi velger å kjøpe nye undervannsbåter eller å rehabilitere dem vi har, kan vi spare 3 mrd. kr avhengig av når vi innfører det. Veldig mye går på utsettelser av prosjekter, det går selvfølgelig på endringer, og det går selvfølgelig også på kanselleringer. Vi legger planer for lang, lang tid fremover, og noen ganger gjør en endringer fordi rammene endrer seg. Den nye langtidsplanen f.eks. har gjort endringer vedrørende 2. bataljon på Skjold og hvilke typer utstyr og materiell som skulle innkjøpes til soldatene der.

Når det gjelder detaljgraden, må jeg si at jeg blir litt overrasket, fordi det dreier seg om flere hundre prosjekter som man går gjennom og justerer. Men jeg hører hva som er behovet, og, som sagt, min intensjon er alltid å gi Stortinget den informasjonen det ber om. Men jeg vil anta at også detaljeringsgraden er noe Stortinget interesserer seg for, enten det er for mye eller for lite detaljer.

En annen ting som har kommet opp, er kampflykjøpet. Vi anser det ikke som alvorlig for kampflyprogrammet at Canada har stoppet sin innkjøpsprosess. Canada hadde ikke i utgangspunktet en konkurranse – det har vi hatt. Vi har hatt en meget grundig og omfattende prosess rundt valget av hvilket fly vi skulle kjøpe. Det at Canada har satt på vent, eller ikke har gått til bestilling av, sine kampfly – de skulle ha 65, så vidt jeg kjenner til – har ikke innflytelse på de 3 200, eller 3 135, andre som er med i kampflyprogrammet, hvor det også er mange andre land som kommer til å kjøpe fly. Prisen på de norske kampflyene er ikke vesentlig endret på bakgrunn av dette, og Canada kan ennå komme tilbake og være med i F-35-programmet.

Sverre Myrli (A) [12:25:44]: Dagfinn Høybråten brukte lang tid på å få fram – som han med klar stemme understreket – flertallsmerknaden fra utenriks- og forsvarskomiteen. Da må det være på sin plass å minne om at flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen er partiene Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, altså mindretallet i Stortinget. Det er opposisjonspartiene som har flertallet i utenriks- og forsvarskomiteen, og det gir altså ikke uttrykk for hva som er Stortingets syn.

Stortinget får den informasjonen det ønsker. Stortinget ber regjeringa om informasjon, og regjeringa plikter å legge fram for Stortinget den informasjonen den har, så også i denne saken.

Dette er et mønster fra opposisjonen. Vi så det ved behandlingen av langtidsplanen for forsvarssektoren tidligere i år, hvor opposisjonen – jeg tror jeg kan bruke begrepet – bombarderte Forsvarsdepartementet med hundrevis av spørsmål. Og så sier den at departementet ikke gir gode nok svar fordi svarene ikke passer inn i opposisjonens virkelighet.

En stiller en rekke spørsmål ved budsjettbehandlingen, og det er lov – sånn skal det være. Det interessante er at en del av de partiene som stiller disse spørsmålene, er dem som samtidig vil kutte når det gjelder departementer og offentlig administrasjon. Men det er lov å stille spørsmål. Nå ser vi også i forbindelse med omgrupperingsproposisjonen at det stilles spørsmål til departementet, svært detaljerte spørsmål av en detaljeringsgrad jeg aldri har vært med på i dette huset før – det er lov. Men igjen ser vi at en er misfornøyd med svarene fra departementet fordi de ikke passer inn i opposisjonens virkelighet.

Til slutt: Stortinget vil sjølsagt – jeg vil tru i mange, mange runder, i mange år framover – få mulighet til å diskutere kampflyanskaffelsen. Vi er bare i starten av det som kommer til å bli en lang og svært viktig anskaffelsesprosess for Norge og det norske forsvaret. Den skal sjølsagt Stortinget involveres i, og vi får mange anledninger til å diskutere en slik stor sak.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:28:37] (komiteens leder): Det er med en lett arrogant tone Arbeiderpartiet håndterer Stortingets krav om mer informasjon. Jeg skal ikke bidra til å forlenge debatten veldig mye, men jeg vil bare minne om et par andre saker vi har hatt i komiteen og i denne salen for ikke lenge siden, hvor problemet var akkurat det samme. Da vi i juni 2010 ble bedt om å gi fullmakt til kjøp av treningsfly, fikk vi en proposisjon der dette ble behandlet på en og en halv spalte – en og en halv spalte i en proposisjon. Den kom kun få dager før regjeringspartiene forventet at innstillinga skulle være avgitt. Det komiteen ble nødt til å gjøre, var å innkalle daværende forsvarsminister Grete Faremo til en åpen høring. Vi stilte svært mange spørsmål til departementet, og vi la ved referatet i innstillinga. Vi måtte true med å utsette hele saken dersom ikke Stortinget fikk mer informasjon. Det er helt åpenbart at i det øyeblikket man kjøper treningsfly, har man bundet seg til prosjektet på en helt annen måte enn tidligere.

Til langtidsplanen for Forsvaret, som vi behandlet i Stortinget så sent som i juni, stilte opposisjonen 291 spør-

mål. Det må gjerne være sånn at representanten Myrli og andre mener at det er fullstendig unødvendig, for de har jo svaret allerede. Men det er f.eks. ikke uten betydning hvor stort omfanget av pendlerkostnader i Forsvaret er når man gjennom langtidsplanen, med regjeringas stemmer, skal fatte vedtak om flytting rundt omkring. Da vi stilte dette spørsmålet, om hvor store pendlerkostnadene har vært, f.eks. knyttet til flyttingen av FOH til Reitan, så fikk vi det svaret at det alltid vil være pendlerkostnader i Forsvaret. Punktum. Det er ikke noe svar på spørsmålet. Da måtte vi stille spørsmålet én gang til, og da fikk vi til svar at det var helt umulig å lage tabeller som budsjetteknisk kunne vise hva som var kostnadene, og hva som var påbeløpte utgifter ved pendling – og det kan man jo si er foruroligende for budsjetteringsrutinene i Forsvaret totalt sett. Dette er altså et eksempel på hvorfor Stortinget, hvorfor komiteen, har måttet stille spørsmål på spørsmål om ting som burde ha stått i proposisjonene, og som det i alle fall burde være enkelt å gi et noenlunde fornuftig svar på når komiteen spør.

Så at dette kommer opp nå, er ikke fordi komiteen, eller opposisjonen, ikke liker svarene vi får. Det er fordi vi enten ikke får svar, at vi må etterspørre svar flere ganger, eller at vi ikke får den informasjonen som er nødvendig for å fatte vedtak i mange milliarder kroner-klassen, som ikke bare vil få påvirkning på Forsvaret framover, men på hele budsjettet.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:31:47]: Jeg velger å tolke statsråden i beste mening når hun forsikrer at Stortinget skal få den informasjonen som Stortinget etterspør. Men dette handler ikke bare om at Stortinget må få svar på de spørsmål som stilles i brev form under en komitébehandling. Det handler også om hvilken standard statsråden akter å legge seg på når det gjelder de proposisjoner hun fremmer for Stortinget.

Det er nemlig ikke slik representanten Myrli gir inntrykk av, at så lenge et flertall her i salen er fornøyd med en proposisjon, har statsråden gjort jobben sin. Så enkelt er det ikke. Statsråden – og statsrådens embetsverk – må forholde seg til en utredningsinstruks og et budsjettreglement som stiller visse grunnleggende krav til kvaliteten på en sak som legges fram for Stortinget, og ikke minst til et budsjettforslag som legges fram for Stortinget. Det gjelder uansett hva et flertall eller et mindretall måtte mene. Det er disse kvalitetskravene jeg mener man ikke oppfyller når man flytter på milliarder uten skikkelige forklaringer på hva konsekvensene er. Det er riktig som statsråden sier, at her er det mange detaljer. I denne proposisjonen er det masse tall, men det finnes altså ikke en eneste beskrivelse av hvilke konsekvenser og effekter de flyttingene av tall man gjør, har for forsvarsevnen og for den virksomheten som statsråden har ansvaret for å følge opp. Det er det som er etterlyst av et flertall i komiteen.

Jeg forventer – og da gjør jeg meg til talsmann for mindretallet i salen, skjønner jeg, men for flertallet i komiteen – at vi får oppleve en annen type proposisjon fra statsråden i neste runde, at hun gir sitt embetsverk en klar instruks om at den jobben som er gjort i denne sammenheng, ikke holdt mål.

Sverre Myrli (A) [12:34:08]: Det kan nesten virke som om komitélederen, både i foregående sak og i denne saken, mener at representanter for regjeringspartiene egentlig ikke bør ta ordet i Stortinget. Vel skal opposisjonen gjøre jobben sin, men det får da være måte på!

Jeg er enig i det Høybråten sier om opposisjonens og mindretallets – jeg vil til og med kalle det – «rettighet» til å stille spørsmål. Og regjeringa må svare. Regjeringa plikter å svare Stortinget korrekt, ellers er regjeringa ute på farlige veger. Men mitt poeng var at det som ble brukt som argument – at komitéflertallet mener, og at komitéflertallet ønsker – gir altså ikke uttrykk for det som er stortingsflertallets syn.

Jeg trur vi kan avslutte denne debatten nå. Så vil jeg bare si at hvis opposisjonen er uenig i det som fremmes, bør opposisjonen fremme forslag i Stortinget. Jeg registrerer at det er en enstemmig innstilling som vi nå forhåpentligvis straks skal gå til votering på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Etter at det hadde ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering over sakene på dagens kart.

Det er allerede votert over sak nr. 1.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 4–7, fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet

- forslag nr. 8, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre
 - forslag nr. 9, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 10, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre
- Det votes først over forslag nr. 10, fra Venstre. Forslaget lyder:

«På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1326		InterCity AS	
	90	Aksjekapital	3 000 000 000
1432		Norsk kulturminnefond	
	90	Fondskapital	200 000 000
1825		Omlegging av energibruk og energiproduksjon	
	95	Kapitalinnskudd	15 000 000 000
2410		Statens lånekaske for utdanning	
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	20 504 785 000
2412			
	90	Lån fra Husbanken	21 543 000 000
2421		Innovasjon Norge	
	90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet	42 800 000 000
2425		Klimatek	
	91	Investeringskapital	500 000 000
5999		Statslånemidler	
	90	Lån	135 946 115 000»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 92 mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.42.31)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner
286		Forskningsfond	
	95	Fondskapital	100 000 000 000
1350		Jernbaneverket	
	90	Infrastrukturfond	50 000 000 000
1432		Norsk kulturminnefond	
	90	Fondskapital	200 000 000»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 88 mot 5
stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.42.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Høyre.
Forslaget lyder:
«På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1432		Norsk kulturminnefond	
	90	Kapitalinnskudd Norsk kulturminnefond	1 500 000 000
1833		CO ₂ -håndtering	
	95	Kapitalinnskudd CLIMIT	1 000 000 000
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	20 258 985 000
2421		Innovasjon Norge	
	95	Egenkapital, såkornfond	500 000 000»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 76 mot 17 stemmer ikke
bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.43.14)

Presidenten: Det votes så over forslagene nr. 4–7, fra
Fremskrittspartiet. Forslag nr. 4 lyder:
«På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner
732		Regionale helseforetak	
	95	(Ny) Gjeldsslette helseforetak	1 000 000 000
967		(Nytt) Såkornfond	
	90	(Ny) Kapitalinnskudd	600 000 000
1321		(Nytt) Veifond	
	95	(Ny) Kapitalinnskudd	300 000 000 000
1322		(Nytt) Jernbanefond	
	95	(Ny) Kapitalinnskudd	100 000 000 000
1323		(Nytt) Storbyfond	
	95	(Ny) Kapitalinnskudd	100 000 000 000
1324		(Nytt) Riksvei SF	
	95	(Ny) Kapitalinnskudd	11 600 000 000
1325		(Nytt) Jernbane SF	
	95	(Ny) Kapitalinnskudd	3 400 000 000
2412		Husbanken	
	95	(Ny) Egenkapitalinnskudd Husbanken (bygging av studentboliger)	560 223 000
4162		Statskog SF – Forvaltning av statlig eierskap	
	95	(Ny) Avdrag på lån	40 000 000
4533		Sametinget	
	95	(Ny) Avvikling av samefolkets fond	80 000 000
4540		Nasjonale minoriteter	
	95	(Ny) Avvikling av romanifolkets fond	88 000 000
5999		Statslånemidler	
	90	Lån	651 673 574 000»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et veifond på 300 mrd. kroner til riksveiinvesteringer på europaveiene og andre veier av nasjonal betydning.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et jernbanefond på 100 mrd. til bygging av sammenhengende dobbeltspor på strekningene Oslo–Halden, Oslo–Skien og Oslo–Lillehammer samt kryssingsspor for lange godstog, og opprustning av andre jernbanestrekninger over hele landet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et storbyfond på 100 mrd. kroner til vei- og kollektivbasert infrastruktur i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 73 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.43.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i budsjettet for 2013 legge frem en vurdering av effekten ved helt eller delvis å slette klimakvoter fremfor å selge disse i markedet sammenliknet med å øremerke gevinsten ved kvotesalg til andre utslippsreduserende tiltak, og legge frem forslag om enten redusert kvotesalg eller øremerking av salgsgevinster til klimatiltak.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 70 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.43.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner
161	90	Næringsutvikling (Ny) Kapitalinnskudd Investeringsfond u-land	10 000 000 000»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 67 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.44.18)

gen som andre investeringer i SPU, med formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land og fremvoksende markeder, med en målsetting om samlet investeringsramme opp til 10 mrd. kroner.»

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland (SPU), med samme krav til forvaltnin-

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 50 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.44.42)

Komiteen hadde innstilt:

A. Rammeområde 20 (Finansadministrasjon mv.)

I

På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1600		Finansdepartementet		
	1	Driftsutgifter	313 500 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	51 200 000	
	70	Forskning og allmennopplysning om finansmarkedet	12 200 000	
1602		Finanstilsynet		
	1	Driftsutgifter	321 800 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1605		Direktoratet for økonomistyring		
	1	Driftsutgifter	330 700 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 300 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	28 400 000	
1608		Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	16 400 000	
1610		Toll- og avgiftsetaten		
	1	Driftsutgifter	1 479 100 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	54 700 000	
1618		Skatteetaten		
	1	Driftsutgifter	4 487 300 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	150 000 000	
	22	Større IT-prosjekter, <i>kan overføres</i>	275 200 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	96 500 000	
1620		Statistisk sentralbyrå		
	1	Driftsutgifter	521 600 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	201 200 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 000 000	
1632		Kompensasjon for merverdiavgift		
	61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, <i>overslagsbevilgning</i>	18 500 000 000	
	72	Tilskudd til private og ideelle virksomheter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 670 000 000	
1634		Statens innkrevingssentral		
	1	Driftsutgifter	278 100 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 100 000	
1638		Kjøp av klimavoter		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 700 000	
	21	Kvotekjøp, generell ordning, <i>kan overføres</i>	630 000 000	
1645		Statens finansfond		
	70	Tilskudd til drift	10 600 000	
1650		Statsgjeld, renter mv.		
	1	Driftsutgifter	36 700 000	
	89	Renter og provisjon mv. på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	12 800 200 000	
		Totale utgifter		42 331 500 000
Inntekter				
4600		Finansdepartementet		
	2	Diverse refusjoner	2 000 000	
	85	Avkastning fra Finansmarkedsfondet	7 400 000	
4602		Finanstilsynet		
	3	Prospektkontrollgebyrer	10 000 000	
	86	Vinningsavståelse og overtreddelsesgebyr	500 000	
4605		Direktoratet for økonomistyring		
	1	Økonomitjenester	44 900 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
4610		Toll- og avgiftsetaten		
		Særskilt vederlag for tolltjenester	6 400 000	
	2	Andre inntekter	2 400 000	
	3	Refunderte pante- og tinglysingsgebyr	2 000 000	
	4	Diverse refusjoner	3 100 000	
	11	Gebyr på kredittdeklarasjoner	32 100 000	
	85	Overtredelsesgebyr – valutadeklarerer	5 000 000	
4618		Skatteetaten		
	1	Refunderte utleggs- og tinglysingsgebyr	75 000 000	
	2	Andre inntekter	6 600 000	
	5	Gebyr for utleggsforretninger	23 000 000	
	7	Gebyr for bindende forhåndsuttalelser	1 500 000	
4620		Statistisk sentralbyrå		
	1	Salgsinntekter	300 000	
	2	Oppdragsinntekter	201 200 000	
	85	Tvangsmulkt	10 000 000	
4634		Statens innkrevingssentral		
	2	Refusjoner	35 700 000	
	85	Misligholdte lån i Statens lånekasse for utdanning	240 000 000	
	86	Bøter, inndragninger mv.	1 300 000 000	
	87	Trafikantsanksjoner	70 000 000	
	88	Forsinkelsesgebyr, Regnskapsregisteret	200 000 000	
4638		Salg av klimakvoter		
	1	Salgsinntekter	345 000 000	
5491		Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift		
	30	Avskrivninger	827 170 000	
5603		Renter av statens kapital i statens forretningsdrift		
	80	Renter av statens faste kapital	105 864 000	
5605		Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer		
	80	Av statskassens foliokonto i Norges Bank	1 002 200 000	
	81	Av verdipapirer og bankinnskudd i utenlandsk valuta	300 000	
	82	Av innenlandske verdipapirer	1 097 200 000	
	83	Av alminnelige fordringer	30 000 000	
	84	Av driftskreditt til statsbedrifter	201 700 000	
	85	Renteinntekter fra byteavtaler mv.	3 265 800 000	
	86	Renter av lån til andre stater	400 000	
	87	Renteinntekter mv. fra Statens finansfond	38 700 000	
	89	Garantiprovisjon	45 400 000	
		Totale inntekter		9 238 834 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1600 post 21	kap. 4600 post 2
kap. 1602 post 1	kap. 4602 post 3
kap. 1605 post 1	kap. 4605 post 1
kap. 1610 post 1	kap. 4610 postene 1 og 4
kap. 1618 post 1	kap. 4618 post 2
kap. 1634 post 1	kap. 4634 post 2

2. overskride bevilgningen til oppdragsvirksomhet på kap. 1620 Statistisk sentralbyrå, post 21 Spesielle driftsutgifter, med et beløp som tilsvarer alle merinntektene på kap. 4620 Statistisk sentralbyrå, post 2 Oppdragsinntekter. Ubrukte merinntekter kan regnes med ved utregning av overførbart beløp på posten.

2. Finansdepartementet i 2013 kan overskride bevilgningen på kap. 1638 Kjøp av klimavoter, post 21 Kvotekjøp, generell ordning, med et beløp som tilsvarer inntekter fra salg av klimavoter som er regnskapsført på kap. 4638 Salg av klimavoter, post 2 Salg av innkjøpte kvoter.

III

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at:

- Finansdepartementet i 2013 kan overskride bevilgningen på kap. 1638 Kjøp av klimavoter, post 1 Driftsutgifter, til dekning av honorarer, transaksjonskostnader og utgifter til faglig bistand i forbindelse med salg av klimavoter.

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1602		Finanstilsynet	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	10 mill. kroner
1610		Toll- og avgiftsetaten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	40 mill. kroner
1618		Skatteetaten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 mill. kroner
1634		Statens innkrevingssentral	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	5 mill. kroner

V

Kjøp av klimavoter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 kan inngå avtaler om kjøp av klimavoter ved bruk av Kyoto-mekanismene innenfor en samlet ramme på 1 000 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser under kap. 1638 Kjøp av klimavoter, post 21 Kvotekjøp, generell ordning.

VI

Fullmakt til å inngå avtaler om investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 kan gjennomføre de investeringsprosjektene som er omtalt i Prop. 1 S (2012–2013) under kap. 1618 Skatteetaten, post 22 Større IT-prosjekter, innenfor de kostnadsrammer som der er angitt.

VII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 kan gi garantier for:

- grunnkapitalen til Den nordiske investeringsbank innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar som ikke må overstige 1 243 659 651 euro.
- lån fra Den nordiske investeringsbank vedrørende ordningen med prosjektinvesteringsslån innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt garantiansvar som ikke må overstige 340 991 000 euro.
- miljølån gjennom Den nordiske investeringsbank innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt garantiansvar som ikke må overstige 63 500 000 euro.

VIII

Fullmakt til fortsatt bobehandling

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet for 2013 kan bestemme at det under ordningen med oppfølging av statens krav i konkursbo pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 25,2 mill. kroner. Utbetalinger dekkes av bevilgningene under kap. 1610 Toll- og avgiftsetaten, post 1 Driftsutgifter, og kap. 1618 Skatteetaten, post 21 Spesielle driftsutgifter.

IX

Fullmakt til å korrigere uoppklarte differanser og feilposter i tidligere års statsregnskap

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 i enkeltsaker kan korrigere uoppklarte differanser i regnskapene og feilposter i statsregnskapet som gjelder tidligere års regnskaper, ved postering over konto for forskyvninger i balansen i statsregnskapet i det inneværende års regnskap. Fullmakten gjelder inntil 1 mill. kroner.

X

Nettobudsjetteringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2013 kan:

1. trekke direkte utgifter i forbindelse med auksjonssalg fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 4610 Toll- og avgiftsetaten, post 2 Andre inntekter.
2. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1618 Skatteetaten, post 1 Driftsutgifter, refusjoner av fellesutgifter og liknende der skatteetaten framleier lokaler.

XI

Stortinget samtykker i at statstilskudd til finansiering av folketrygden, jf. folketrygdlovens § 23-10, gis med 101 999 153 000 kroner, hvorav 16 935 100 000 kroner gis til dekning av utgifter som fullt ut skal dekkes ved tilskudd fra staten, jf. § 23-10 tredje ledd.

B. Vedtak utenfor rammeområdene**a. Statens pensjonsfond utland**

På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
2800		Statens pensjonsfond utland		
	50	Overføring til fondet	373 185 200 000	
		Totale utgifter		373 185 200 000
I n n t e k t e r				
5800		Statens pensjonsfond utland		
	50	Overføring fra fondet	123 663 327 000	
		Totale inntekter		123 663 327 000

b. Lånetransaksjoner mv.**I**

På statsbudsjettet for 2013 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
100		Utenriksdepartementet		
	90	Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	360 000	
161		Næringsutvikling		
	95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	897 500 000	
614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	90	Utlån, <i>overslagsbevilgning</i>	21 000 000 000	
732		Regionale helseforetak		
	91	Opptreksrenter for lån tom. 2007, <i>overslagsbevilgning</i> .	1 500 000	
1651		Statsgjeld, avdrag og innløsning		
	98	Avdrag på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i> ...	66 544 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1825		Energiomlegging og utvikling av energi- og klimateknologi		
	95	Kapitalinnskudd	10 000 000 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	20 230 643 000	
2412		Husbanken		
	90	Lån fra Husbanken, <i>overslagsbevilgning</i>	19 543 000 000	
2421		Innovasjon Norge		
	90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	42 550 000 000	
2426		SIVA SF		
	90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	140 000 000	
	95	Egenkapital	250 000 000	
2429		Eksportkreditt Norge AS		
	90	Utlån	28 500 000 000	
		Totale utgifter		209 657 003 000
I n n t e k t e r				
3100		Utenriksdepartementet		
	90	Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	318 000	
3287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	91	Fondskapital – Ludvig Holbergs minnefond	200 000 000	
3614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	90	Tilbakebetaling av lån	9 000 000 000	
3732		Regionale helseforetak		
	90	Avdrag på investeringslån tom. 2007	689 000 000	
3950		Forvaltning av statlig eierskap		
	96	Salg av aksjer	25 000 000	
4023		Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU		
	90	Tilbakebetaling lån fra Nofima	4 284 000	
4162		Statskog SF – Forvaltning av statlig eierskap		
	90	Avdrag på lån	50 000 000	
4312		Oslo Lufthavn AS		
	90	Avdrag på lån	444 400 000	
4322		Svinesundsforbindelsen AS		
	90	Avdrag på lån	25 000 000	
4432		Norsk kulturminnefond		
	90	Fondskapital	1 400 000 000	
4600		Finansdepartementet		
	95	Fondskapital	206 700 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	90	Redusert lån og rentegjeld	8 015 109 000	
	93	Omgjøring av studielån til stipend	2 945 883 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
5312	90	Husbanken Avdrag	9 999 000 000	
5325	90	Innovasjon Norge Avdrag på utestående fordringer	42 400 000 000	
	91	Tilbakeført kapital, såkornfond	10 000 000	
5326	90	SIVA SF Avdrag på utestående fordringer	220 000 000	
5329	90	Eksportkreditt Norge AS Avdrag på utestående fordringer	3 300 000 000	
5341	95	Avdrag på utestående fordringer Avdrag på lån til andre stater	200 000	
	98	Avdrag på egenbeholdning statsobligasjoner	6 000 000 000	
5460	91	Garanti-instituttet for eksportkreditt Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen	100 000	
5999	90	Statslånemidler Lån	124 721 351 000	
		Totale inntekter		209 656 345 000

II

Forskudd på rammetilskudd

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet i statsbudsjettet for 2013 kan utgiftsføre uten bevilgning:

1. inntil 350 mill. kroner på kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2014 til kommuner.
2. inntil 50 mill. kroner på kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2014 til fylkeskommuner.

III

Husbankens låneramme

Stortinget samtykker i at Husbanken i 2013 kan gi tilsagn om lån for 20 mrd. kroner. Lånene vil bli utbetalt i 2013 og senere år.

IV

Utbetaling under garantiordninger (trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan foreta utbetalinger til Garanti-instituttet for eksportkreditt uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelånsgarantiordning.

V

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, for å opprettholde statens eierandel gjennom deltakelse i egenkapitalutvidelser i henholdsvis Yara International ASA og Kongsberg Gruppen ASA. Fullmakten er begrenset til emisjoner på inntil 10 prosent av aksjekapitalen og hvor verdien av statens andel av emisjonen ikke overstiger 3 mrd. kroner.
2. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 90 Utlån, til utbetaling av lån under den statlige eksportfinansieringsordningen, men slik at utlån i 2013 ikke overstiger 60 mrd. kroner.

VI

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan utgiftsføre kjøp av aksjer i Norsk Hydro ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer. Fullmakten gjelder for kjøp som gir staten en eierandel på opp til 39,9 prosent.

VII

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2013 kan overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn, ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i krise-

rammede land. Fullmakten gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand.

VIII

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2013 kan utgiftsføre uten bevilgning utlån til Norpipe Oil AS på inntil 25 mill. kroner under kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS.

IX

Finansdepartementet får fullmakt til å ta opp nye langsiktige statslån i 2013 til eit beløp av 100 000 mill. kroner.

X

Finansdepartementet får fullmakt til å ha utestående kortsiktige marknadslån til eit beløp av 250 000 mill. kroner i 2013.

XI

Finansdepartementet får fullmakt i 2013 til å ta imot innskot i form av kontolån frå statsinstitusjonar og statlege fond, og frå institusjonar som ved særlege høve kan bli pålagde å plassere likviditet som kontolån til staten.

XII

Finansdepartementet får fullmakt til å inngå rentebyteavtaler og tilsvarande derivatavtaler i 2013.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 3 og 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2012 vert det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Føremål	Kroner
Utgifter			
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 358 184 000 til kr 363 184 000	5 000 000
1710		Forsvarsbygg og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 3 192 111 000 til kr 3 050 475 000	141 636 000
	47	Nye bygg og anlegg, kan overførast, vert redusert med frå kr 1 847 950 000 til kr 1 533 950 000	314 000 000
1719		Fellesutgifter og tilskott til foretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 226 100 000 til kr 217 313 000	8 787 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, kan overførast, vert redusert med frå kr 13 300 000 til kr 0	13 300 000
	78	Noregs tilskott til NATO sitt driftsbudsjett, kan overførast, vert redusert med frå kr 164 000 000 til kr 159 000 000	5 000 000
1720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 2 732 038 000 til kr 2 747 740 000	15 702 000
1723		Nasjonalt tryggingsorgan	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 136 035 000 til kr 141 235 000	5 200 000
1725		Fellesinstitusjonar og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 1 858 375 000 til kr 1 929 631 000	71 256 000
	50	Overføring til Statens Pensjonskasse, kan overførast, vert auka med frå kr 15 847 000 til kr 26 647 000	10 800 000
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 5 843 689 000 til kr 5 840 455 000	3 234 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 3 501 835 000 til kr 3 512 407 000	10 572 000

Kap.	Post	Føremål	Kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 4 304 603 000 til kr 4 364 148 000	59 545 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 1 114 710 000 til kr 1 119 839 000	5 129 000
1735		Etterretningstenesta	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 021 459 000 til kr 1 019 677 000	1 782 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 2 425 399 000 til kr 2 659 518 000	234 119 000
1760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, kan nyttast under kap. 1760 post 45, vert redusert med frå kr 979 255 000 til kr 923 883 000	55 372 000
	44	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, nasjonalfinansiert del, kan overførast, vert redusert med frå kr 40 137 000 til kr 31 037 000	9 100 000
	45	Større utstysanskaffingar og vedlikehald, kan overførast, kan nyttast under kap. 1761 post 45, vert auka med frå kr 8 152 342 000 til kr 8 558 698 000	406 356 000
	48	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, kan overførast, vert redusert med frå kr 81 000 000 til kr 66 000 000	15 000 000
	75	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, Noregs tilskott til NATO sitt -investeringsprogram for tryggleik, kan overførast, kan nyttast under kap. 1760 post 44, vert redusert med frå kr 95 000 000 til kr 68 745 000	26 255 000
1761		Nye kampfly med baseløysing	
	1	(Ny) Driftsutgifter, vert løyvd med (Ny) Nybygg og nyanlegg, kan overførast, løyvast med	48 000 000 14 000 000
1790		Kystvakta	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 011 128 000 til kr 959 009 000	52 119 000
1791		Redningshelikoptertenesta	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 589 368 000 til kr 585 271 000	4 097 000
1792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 211 058 000 til kr 1 199 622 000	11 436 000
1795		Kulturelle og allmennyttige føremål	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 264 494 000 til kr 270 956 000	6 462 000
	60	Tilskott til kommunar, kan overførast, vert redusert med frå kr 1 696 000 til kr 1 596 000	100 000
Inntekter			
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsinntekter, vert redusert med frå kr 3 984 257 000 til kr 3 868 341 000	115 916 000
4719		Fellesutgifter og tilskott til føretak under Forsvarsdepartementet	
	1	(Ny) Driftsinntekter, vert løyvd med	700 000
4720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 71 465 000 til kr 121 228 000	49 763 000
4723		Nasjonalt tryggingsorgan	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 2 682 000 til kr 7 882 000	5 200 000

Kap.	Post	Føremål	Kroner
4725	1	Fellesinstitusjonar og -inntekter under Forsvarsstaben Driftsinntekter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 52 383 000 til kr 46 061 000	6 322 000
4731	1	Hæren Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 60 500 000 til kr 75 500 000	15 000 000
4732	1	Sjøforsvaret Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 38 031 000 til kr 46 931 000	8 900 000
4733	1	Luftforsvaret Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 205 830 000 til kr 220 830 000	15 000 000
4740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 127 277 000 til kr 331 431 000	204 154 000
4760	1	Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg (Ny) Driftsinntekter, v e r t l ø y v d med	2 022 000
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, v e r t a u k a med frå kr 60 900 000 til kr 70 672 000	9 772 000
	48	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, v e r t r e d u s e r t med frå kr 81 000 000 til kr 66 000 000	15 000 000
4791	1	Redningshelikoptertenesta Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 523 511 000 til kr 531 006 000	7 495 000
4792	1	Norske styrkar i utlandet Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 30 368 000 til kr 80 368 000	50 000 000

II Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan gjere bestillingar ut over dei gjevne løyvingane. Den samla ramma for nye bestillingar og gammalt ansvar skal ikkje overstige følgjande beløp:

Kap.	Post		Samla ramme
1720	1	Felles leiings- og kommandoapparat Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 30 000 000 til kr 450 000 000	420 000 000
1731	1	Hæren Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 600 000 000 til kr 400 000 000	200 000 000
1732	1	Sjøforsvaret Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 100 000 000 til kr 960 000 000	860 000 000
1733	1	Luftforsvaret Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 600 000 000 til kr 1 050 000 000	450 000 000
1760	45	Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg Store nyskaffingar, v e r t r e d u s e r t med frå kr 18 500 000 000 til kr 15 000 000 000	3 500 000 000
1761	45	Nye kampfly med baseløysing Store nyskaffingar, v e r t l ø y v d med	3 500 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 6 [12:45:29]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Ber noen om ordet før møtes heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl 12.46.
